

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Bc. Roman Tajovský

Předsednictví České republiky v Radě

Evropské unie v roce 2009

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Dan Marek, Ph.D., M.A.

Olomouc 2009

Obsah

ÚVOD	5
1. PŘEDSEDNICTVÍ EU, JEHO VÝZNAM A ROLE	21
1. 1 Historie předsednictví	21
1. 2 Význam a role předsednické země	22
1. 3 Volba priorit a portugalské předsednictví 2007	27
1. 4 Volba priorit a dánské předsednictví 2002	30
1. 5 Potenciál českého předsednictví 2009.....	32
2. ZÁPADNÍ BALKÁN A JEHO AKTUÁLNÍ POSTUP NA CESTĚ KE ČLENSTVÍ	34
2. 1 Albánie	36
2. 2 Bosna a Hercegovina.....	37
2. 3 Černá Hora	38
2. 4 Chorvatsko.....	39
2. 5 Kosovo (pod rezolucí RB 1244)	41
2. 6 Makedonie	41
2. 7 Srbsko.....	43
3. ČESKÁ REPUBLIKA A JEJÍ ZÁJMY V REGIONU ZÁPADNÍHO BALKÁNU	45
3. 1 Hospodářské zájmy	45
3. 2 Politické zájmy	54
3. 3 Strategicko-bezpečnostní zájmy	54
4. EU A JEJÍ PODPORA ROZŠÍŘENÍ NA ZÁPADNÍ BALKÁN	55
4. 1 Politická připravenost a ochota EU k rozšíření.....	55

4. 2 Vliv rozšíření na rozpočet EU.....	58
4. 3 „Big bang“ nebo individualita?.....	59
5. PRŮBĚH ČESKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ V OBDOBÍ LEDEN- BŘEZEN 2009.....	61
5. 1 Problematické zahájení předsednictví	61
5. 2 Slovinsko-chorvatský pohraniční spor.....	63
5. 3 Rozšíření bylo úspěchem a bude pokračovat	65
ZÁVĚR	68
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA.....	72
PŘÍLOHY.....	83
ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE	86
MASTER DEGREE THESIS ABSTRACT	87

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením dr. Dana Marka a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci 31. 3. 2009

Bc. Roman Tajovský

Poděkování

Tímto chci poděkovat dr. Danu Markovi za vedení mé diplomové práce, za všechny jeho rady, pozitivní kritiku a cenné připomínky, kterých si vážím.

Roman Tajovský

ÚVOD

Česká republika je členskou zemí Evropské unie již téměř pět let a v roce 2009 dostala jako druhá z členských zemí¹, přistoupivších v roce 2004, možnost po dobu půl roku předsedat EU, tj. vést a řídit její chod. Na úspěšné zvládnutí předsednictví je důležité se důkladně připravit, jelikož zabezpečit hladké fungování Unie a přinutit členské státy ke kompromisu, v pro ně často vysoce citlivých oblastech, je otázkou mistrné diplomacie, s kterou si často nedokázaly poradit ani členské státy podstatně větší a zkušenější než je Česká republika. Od prvního pololetí roku 2007 se v předsednické roli po dobu jednoho a půl roku střídá trojice zemí, která během této doby úzce spolupracuje. Jako prvních se toto týkalo Německa – Portugalska – Slovinska, po nich nastoupilo aktuální trio Francie – Česko – Švédsko. Právě s těmito dvěma zeměmi Česko koordinuje své postupy.

Ke konci roku 2008 se objevily spekulace, že Česko není na předsednictví zralé a připravené, zvláště pak v tak těžkém období, v kterém se Unie nalézá po odmítnutí ratifikace Lisabonské smlouvy v Irsku, vypuknutí hospodářské krize a též propadu vládních stran v podzimních krajských a senátních volbách. Tyto spekulace pak vyústily ve volání po prodloužení francouzského předsednictví či alespoň výměnu.² Slabá podpora českému předsednictví je vyjadřována i z mnoha dalších příčin. Jednou z nich je silná česká euroskepse, jejíž symbolem je pravděpodobně největší kritik EU na tak vysokém postě – český prezident Václav Klaus. Ten navíc relativizuje samotný význam instituce předsednictví. Dalším problémem je dosavadní neschopnost ČR ratifikovat Lisabonskou smlouvu, vstoupit do eurozóny či se přijetí

---

¹ Jako první z nově přistoupivších zemí se předsednictví ujalo Slovinsko v prvním pololetí roku 2008.

² *Hlasy v Bruselu: Nechte Francii dál předsedat místo Česka.* In:

http://domaci.ihned.cz/c3-29281420-002000_d-hlasy-v-bruselu-nechte-francii-dal-predsdat-misto-ceska (10. 3. 2009)

eura alespoň významně přiblížit. Nedůvěru, zda bude Česko silným lídrem, asi vyvolala i česká pasivita během probíhající finanční krize.

Nezodpovězenou otázkou zůstává, zdali si Česko zvolilo vhodné priority, s ohledem na aktuální potřeby Evropské unie a vlastní diplomatické kapacity. Právě vybrané priority budou mít velký vliv na průběh a celkový úspěch našeho předsednictví. Na těchto problémech bude Česko dokazovat svou schopnost spojovat rozdílné zájmy, mírnit napětí, nalézat a prosazovat kompromis v rámci evropské sedmadvacítky.

Jednou z českých priorit je posílení role EU ve světě a pokrok v přípravě Unie na „balkánské rozšíření,“ zejména s ohledem na Chorvatsko, či posílení vztahů Unie se státy východní Evropy. V současnosti EU vyjednává o vstupu Chorvatska, a to již od roku 2005, Chorvatsko má ambice svá přístupová jednání zakončit ještě v roce 2009 a vstoupit do Unie na počátku roku 2011. Makedonii byl též v roce 2005 udělen kandidátský status, avšak samotná jednání o vstupu doposud nezačala. Přihlášku ke vstupu již na konci roku 2008 oficiálně podala Černá Hora, která bude pravděpodobně ještě letos následována Bosnou a Hercegovinou, Srbskem a Albánií. Podobné integrační ambice vyjadřuje i dosud některými státy Unie neuznaný nejmladší stát světa – Kosovská republika.

Obecným cílem této práce je:

Zhodnotit potenciál České republiky, v roli předsednické země EU, posunout dále agendu rozšíření EU na západní Balkán.

Dosažení obecného cíle je podmíněno naplněním dílčích cílů, jimiž jsou:

a) analýza dánského předsednictví v roce 2002 a analýza portugalského předsednictví v roce 2007, stanovení úspěšnosti těchto předsednictví pomocí komparace cílů daného předsednictví a dosažených výsledků

b) analýza připravenosti kandidátských a potenciálně kandidátských zemí (dále již jen kandidátských zemí) západního Balkánu, s ohledem na jejich politickou a ekonomickou připravenost

c) analýza zájmů České republiky v oblasti tohoto regionu, se zaměřením na oblast hospodářských zájmů, zahraničně-politických zájmů a strategicko-bezpečnostních zájmů

d) analýza připravenosti současných členů Unie pokračit v agendě balkánského rozšíření, s ohledem na politickou a ekonomickou připravenost Unie zahájit proces dalšího rozšíření

Tato diplomová práce se bude snažit ověřit následující hypotézy:

a) V zájmu České republiky je co největší postup v přípravě na další rozšíření EU, konkrétně o státy západního Balkánu, během jejího předsednictví v roce 2009, jelikož má v této oblasti významné hospodářské zájmy.

b) Česká republika je úspěšná v prosazování své priority pokračit v procesu rozšíření EU, konkrétně o státy západního Balkánu, během svého předsednictví v roce 2009.

Pro dosažení obecných cílů práce nejprve provede analýzu portugalského předsednictví v roce 2007 a následně dánského předsednictví v roce 2002. Za pomocí komparativní metody ověříme, nakolik byla tato předsednictví úspěšná. Budeme porovnávat priority daného předsednictví a kolik z těchto priorit se povedlo prosadit. Na základě toho stanovíme, do jaké míry byla daná předsednictví úspěšná. Následně určíme, jaký pokrok v agendě balkánského rozšíření by pro české předsednictví znamenal úspěch.

Poté se za použití deskriptivně-analytické metody soustředíme na jednotlivé kandidátské země v regionu západního Balkánu, jejich aktuální vztah k EU, národní zájmy a rovněž jejich ambice se k Unii připojit

Následně se tato práce zaměří na hospodářské, politické a bezpečnostní zájmy, které v regionu Česko má. Provedeme analýzu jednotlivých kandidátských zemí regionu, se zaměřením na hospodářské vazby k České republice, jakož i případných rizik, která z tohoto rozšíření pro ČR plynou.

Posléze budeme analyzovat zájmy EU jako celku na tomto rozšíření, provedeme komparaci situace, v jaké Unie byla v roce 2002 a v jaké je nyní, s ohledem na připravenost se dále rozšiřovat.

Na základě komparace výše uvedených cílů určíme, nakolik je v silách ČR pokročit v agendě rozšíření. Nakonec budeme analyzovat probíhající české předsednictví v období leden-březen. Porovnáme dosažené výsledky českého předsednictví s potenciálem, který Česko mělo.

Na závěr potvrdíme či vyvrátíme zvolenou hypotézu za pomoci komparace potenciálu Česka dále posunout agendu rozšíření a reálného stavu.

Členění práce

Práce je kromě úvodu a závěru členěna do pěti samostatných kapitol. Každá kapitola pak dále do podkapitol s ohledem na stěžejní témata.

a) V první kapitole se tato práce věnuje především teorii předsednictví v Radě EU a Evropské radě, historii předsednictví, jednotlivým funkcím a práci předsednické země. Poukáže na průběh předsednictví dvou jiných zemí Unie – a to portugalské z roku 2007, jelikož se jedná o zemi srovnatelně lidnatou, ekonomicky vyspělou, či politicky vlivnou jako je Česká republika a pak dánské z roku 2002, respektive 1993, jelikož si tato země dala za svoji hlavní prioritu východní rozšíření, které dokázala nejprve nastartovat a následně při svém posledním předsednictví i úspěšně zakončit.

b) V druhé kapitole se práce zaměří na jednu z priorit českého předsednictví, a to na možnost dalšího rozšíření EU do oblasti západního Balkánu. Soustředíme se na jednotlivé země západního Balkánu a jejich aktuální perspektivu brzkého vstupu do Unie.

c) Ve třetí kapitole budeme analyzovat české zájmy v oblasti západního Balkánu, a to především v oblasti ekonomiky, politiky a bezpečnosti. Dále se pokusíme pojmenovat případné zisky a rizika, plynoucí pro ČR z případného rozšíření EU na západní Balkán.

d) Čtvrtá kapitola se soustředí především na aktuální klima v EU ohledně dalšího rozšíření Unie. Zvláště se budeme zabývat politickou podporou, problematikou financování plánovaného rozšíření a otázkou případného načasování.

e) Poslední, tedy pátá kapitola, se věnuje probíhajícímu českému předsednictví v období leden až březen, zaměří se na způsoby, jakými Česko prosazuje svou prioritu a zdali plně využívá svého potenciálu pokročit v agendě balkánského rozšíření Unie.

Reflexe zkoumaného problému v odborné literatuře

V současnosti není na českém knižním trhu dostatek titulů, zabývajících se českým předsednictvím v roce 2009. Pokud pomineme několik informačních brožur z pera Úřadu vlády či Evropské komise, je k dispozici velice málo relevantních zdrojů.

Jedním z nich je kniha *Jak předsedat Evropské unii*, s podtitulem *Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009* od Jana Karlase a kolektivu autorů. V jednotlivých kapitolách autoři nejprve vysvětlují samotný význam předsednictví, jeho cíle a formy, dále pak podrobně rozebírají jednotlivé oblasti unijní politiky od institucionálních otázek a rozšiřování až po zahraniční politiku i vnitřní trh a snaží se navrhnout vhodné priority českého předsednictví, včetně možnosti jejich prosazení.

„Vycházíme totiž z předpokladu, že dvěma hlavními cíly českého předsednictví je právě přispět k 1) dosažení cílů EU a 2) uplatnění vlastních zájmů předsednického státu.“³

Nezbytným zdrojem informací byl i oficiální vládní dokument *Pracovní program českého předsednictví – Evropa bez bariér*, zveřejněný na oficiálních internetových stránkách českého předsednictví eu2009.cz. Tento dokument shrnuje plány a cíle, kterých by Česko během svého půlroku v čele Unie rádo dosáhlo, či je alespoň posunulo o významný kus dále, zmínku o dalším rozšíření Unie nevyjímaje, jelikož jak uvádí „bez postupné integrace západního Balkánu do EU by historické dílo sjednocení a stabilizace evropského kontinentu zůstalo nedokončené. Proto je žádoucí posilovat evropskou perspektivu států tohoto regionu v rámci Soluňské agendy a v průběhu českého předsednictví umožnit další postup zemí západního Balkánu v rámci Stabilizačního a asociačního procesu co nejdále.“ (Pracovní program českého předsednictví). Celkově tento nevýrazný dokument opakuje pouze všeobecné fráze, nenabízí žádná konkrétní řešení, ani neurčuje reálné a konkrétní cíle, kterých by Česko chtělo dosáhnout.

Jelikož vycházíme z teorie liberálního intergovernmentalismu, nesmírně cennou byla kniha z pera autora této teorie, profesora Princetonské univerzity Andrew Moravcsika *The Choice for Europe. Social Purpose & State Power from Messina to Maastricht*. V ní Moravcsik vysvětluje a obhajuje svůj postoj k evropské integraci, který se liší od všech dosavadních teoretických přístupů k problematice Evropské unie. V první kapitole rozebírá teorii evropského sjednocování a popisuje na ní svoji teorii liberálního intergovernmentalismu, již se bude tato diplomová práce ještě podrobněji věnovat.

Tato práce rovněž čerpá informace z několika článků Andrew Moravcsika, dostupných na jeho osobních stránkách na Princetonské univerzitě. První, který zmíníme, je *Liberal Intergovernmentalism and Integration: Rejoinder*, ve kterém stejně jako ve výše zmíněné knize

---

³ KARLAS, Jan a kol.: *Jak předsedat Evropské unii? Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha 2008, s.9.

aplikuje svoji teorii na problematiku evropské integrace. Dále je nezbytné uvést článek *National Interest, State Power, and EU Enlargement*, který Moravcsik napsal spolu s Miladou Vachudovou, profesorkou politologie na Univerzitě North Carolina, a ve kterém se autoři zabývají východním rozšířením z roku 2004. Vysvětlují tu důvody, proč vlastně bylo v zájmu jak původní EU tak i 10 kandidátských zemí toto rozšíření realizovat. Dle jejich názoru si totiž obě strany, jak původní země EU, tak i přistoupivší země, plně uvědomují, jak velké výhody tento krok právě jim přinese. Dle autorů jsou ve slabší vyjednávací pozici kandidátské státy, jelikož zisk z členství pro ně bude alespoň v krátkodobé a střednědobé perspektivě vyšší, proto jsou více ochotni k ústupkům.⁴ Tento článek opět viditelně vychází z Moravcsikovy teorie liberálního intergovernmentalismu. Posledním Moravcsikovým článkem, který by zde rád autor zmínil, je *Federalism in the European Union: Rhetoric and Reality*, ve kterém vyvrací rozšířený mýtus, prosazovaný euroskeptiky, o snaze Evropské unie směřovat k vytvoření evropského superstátu. S tímto tvrzením Moravcsik zcela nesouhlasí a přesvědčivými argumenty jej zde úspěšně vyvrací, jelikož na rozdíl od jakékoli funkční federace Evropská unie nehraje žádnou nebo téměř žádnou roli v oblastech, které nejvíce voliče zajímají a nejvíce se dotýkají jejich života, jako například daně, sociální stát, obrana, policie, vzdělání, či kultura.⁵

Teorie předsednictví je zpracována i v mnoha anglicky psaných statích, zveřejněných v online časopise *Journal of Common Market Studies*, jenž byly pro tuto práci především v její první části, zaměřené na teorii předsednictví, velice nápomocné. Jmenujme tu například *The Power of the Presidency: Brokerage, Efficiency and Distribution in EU Negotiations* od Jonase Tallberga ze Stockholmské univerzity, ve kterém autor vyjadřuje své přesvědčení, že předsednická země může díky

---

⁴ MORAVCSIK, Andrew - VACHUDOVA, Milada Anna: *National Interest, State Power, and EU Enlargement*. *East European Politics and Societies*, 17, 2003, č. 1, s. 45-49.

⁵ MORAVCSIK, Andrew: *Federalism in the European Union: Rhetoric and Reality*. 2000, s. 161-164.

svému aktuálnímu vlivu přinést průlom i do zdánlivě neřešitelných rozporů mezi členskými státy a nakonec dosáhnout společného konsensu. Děje se to tak kvůli faktu, že „zdrojem vlivu předsednické země je její privilegovaný přístup k informacím o prioritách jednotlivých států a procedurálních instrumentech, které má k dispozici. Tyto zdroje však nemusí být použitý pouze pro obecné blaho, ale i pro prosazování čistě národních zájmů předsednické země.⁶

Jelikož se tato práce zabývá především vztahem Česka k západnímu Balkánu, upozorníme i na několik článků zaměřených na EU a západní Balkán, které vyšly v časopise *Mezinárodní politika*. Jsou jimi především *EU-35: dojde k rozšíření na Balkán* od českého specialisty na tento region Filipa Tesaře, *Český díl odpovědnosti vůči Balkánu* z pera Matyáše Zrna a *Česká zahraniční politika: tři principy, trojí směřování a tři témata* od českého vicepremiéra pro evropskou integraci Alexandra Vondry. Všichni tři autoři se de facto shodují na potřebě maximálně urychlit proces integrace západního Balkánu do Evropské unie, jelikož takový vývoj je stejně nevyhnutelný. Tento region dosud navíc představuje určité bezpečnostní riziko pro Českou republiku a je v jejím národním zájmu tuto výbušnou oblast maximálně stabilizovat začleněním do Unie.⁷

Dále pak článek výše zmíněné profesorky Vachudové *Promoting Political Change and Economic Revitalization in the Western Balkans: The Role of the European Union*, ve kterém autorka vyzývá k urychlení jednání a pokroku v liberalizaci vztahů mezi Unii a regionem západního Balkánu, v zájmu zachování pokroku v přibližování se regionu členství v Unii. Obává se, že díky pocitu odmítnutí, které obyvatelstvo

---

⁶ TALBERG, Jonas: *The Power of the Presidency: Brokerage, Efficiency and Distribution in EU Negotiations*. *Journal of Common Market Studies*, 42, 2004, č. 5, s. 999-1022.

⁷ TESAŘ, Filip: *EU-35: dojde k rozšíření na Balkán?* *Mezinárodní politika*, XXX., 2006, č. 11, s. 4-7.

ZRNO, Matyáš: *Český díl odpovědnosti vůči Balkánu*. *Mezinárodní politika*, XXX, 2006, č. 11, s. 15.

regionu díky různým administrativním překážkám a vízové povinnosti pro cesty do EU pociťuje, by v dalších volbách mohly zvítězit různé nacionalistické a antisystémové strany, které by brzké začlenění dotyčným zemí ještě více znemožnil.⁸

Protože se tato práce často odkazuje na předsednictví Portugalska a Dánska, zmiňme i stať Rikarda Bengtssona, Ole Elgstroma a Jonase Tallberga *Silencer or Amplifier? The European Union Presidency and the Nordic Countries*, uveřejněný v online časopise *Scandinavian Political Studies* a článek *Portugal and the 2007 EU Presidency: A Case of Constructive Bridge-Building*, jehož autorkou je Laura Ferreira-Pereirová z Univerzity Braga.

Potřebné informace z dění v oblasti západního Balkánu poskytly články internetového magazínu *balkanisnight.com*, který se zabývá regionem Balkánu (tedy včetně Rumunska a Bulharska), se zaměřením na politické dění, hospodářský vývoj a sociálně-kulturní vazby.

Výborným zdrojem především ekonomických informací a různých hospodářských srovnání členských zemí se stal i časopis *Měsíčník EU aktualit*, který vydává jedna z předních českých bank - Česká spořitelna. Tento časopis, mezi jehož tvůrce patří Petr Zahradník, vychází od září 2003. V každém čísle se věnuje jednomu tématu, ekonomickému či politickému, jako např. rozšíření EU, Evropské ústavě, problematice přechodných období a podobně. V několika číslech se toto periodikum též zabývá jednotlivými členskými zeměmi, jejich postavením v EU či národními problémy a specifiky. K březnu 2009 bylo dosud vydáno 66 čísel. Lednové číslo roku 2009 se věnuje právě českému předsednictví. Celkový přehled literatury se nachází na konci této práce.

---

⁸ VACHUDOVA, Milada Anna: *Promoting Political Change and Economic Revitalization in the Western Balkans: The Role of the European Union*, 2006, s. 11-15.

Teoretický rámec práce

Cílem této práce je popsat a analyzovat české předsednictví v Radě EU, se zaměřením na problematiku balkánského rozšíření. Rada je institucí, v níž mají právě členské státy rozhodovací pravomoc. V otázce rozšíření se zdá, že nadnárodní přístup, reprezentovaný Komisí, má rozhodující slovo. Realita je však jiná. Komise má sice v agendě rozšiřování nemalý vliv, samotná rozhodnutí ať již o zahájení vyjednávání, ukončení vyjednávání, či jen samotného kandidátského statusu jsou zcela v rukou mezivládních institucí – Rady EU a Evropské rady. Proto tato práce nahlíží na českou prioritu „rozšíření na Balkán“ prostřednictvím teorie *liberálního mezivládního přístupu (liberálního intergovernmentalismu)*, jehož autorem je profesor Princetonské univerzity *Andrew Moravcsik*.

Liberální mezivládní přístup především zdůrazňuje roli států v Evropské unii. Tvrdí, že jsou to právě členské státy, a nikoliv nadnárodní evropské instituce jako Komise či Parlament, které si i nadále udržují svou moc prostřednictvím vyjednávání a hledání kompromisů mezi prioritami jednotlivých členských států. Instituce si vytvořili pouze k ještě dalšímu posílení této moci.⁹ Andrew Moravcsik uvádí pro svoji teorii tuto definici: „Evropskou integraci můžeme nejlépe vysvětlit jako souhrn racionálních voleb, které dělají národní vůdci. Tyto volby odpovídají omezením a příležitostem, které pramení z ekonomických zájmů vlivných domácích skupin, z relativní moci každého státu v mezinárodním systému a z role mezinárodních institucí, které posilují důvěryhodnost mezistátních závazků.“¹⁰

Pro fungující evropskou integraci Moravcsik považuje za důležité následující čtyři charakteristiky :

---

⁹ MORAVCSIK, Andrew: *The Choice for Europe. Social Purpose & State Power from Messina to Maastricht*. Ithaca, New York, Cornell University Press 1998, s. 18-20.

¹⁰ Tamtéž, s. 18.

a) *Klíčovými aktéry zůstávají členské státy* – Evropská komise sice přichází s iniciativami a návrhy nové legislativy, přesto jsou to právě členské státy, které činí finální rozhodnutí ohledně přijímaných „zákonů.“ V tomto bodě se velice liší například od federalismu, který tvrdí že v určitých oblastech jako je hospodářská politika, či obrana jsou národní státy již přežitkem a skutečné hájení evropských zájmů zde může zajistit jen evropská integrace.

Moravcsikův názor je zcela opačný a opírá o několik příkladů fungování Unie. Tvrdí, že veškeré pro voliče opravdu důležité oblasti, jako jsou daně, sociální stát, obrana, policie, vzdělání či kultura, zůstávají v rukou členských států, jež je pro své obyvatele zajišťují, a vliv Unie je tu zanedbatelný.¹¹ Pro voliče je pochopitelně důležitější výše daní, jejichž výši každý den pocítují, než problematika rozvoje zaostalých regionů na druhém konci Evropy. Svůj vliv však členské státy uplatňují i v oblastech, kde je role Unie na první pohled o mnoho silnější. Příkladem je například problematika expanze EU. Mediálně známý je samozřejmě komisař pro rozšíření, který neustále cestuje mezi jednotlivými kandidátskými zeměmi a prezentuje tam silnou podporu a odhodlání Komise celý proces maximálně urychlit. Avšak jsou to stále členské státy, které činí všechna důležitá rozhodnutí, od postoupení oficiální přihlášky žadatelské země Komisi (jak jsme toho nyní svědkem v případě Černé Hory), přes uzavírání jednotlivých kapitol až po finální rozhodnutí o uzavření rozhovorů a ratifikaci přístupové smlouvy. Tu sice rovněž ratifikuje Evropský parlament, avšak každá členská země může ratifikaci odmítnout a vetovat tak přístup dané země.

Silná role členských států se týká rovněž i oblasti „čtyřech svobod.“ Když k Unii přistoupily země střední a východní Evropy, byly nuceny souhlasit s omezením přístupu svých občanů na pracovní trhy původních zemí Unie na maximálně sedm let. Přestože se obavy o osud pracovních trhů EU15 nenaplnily, což prokázaly i mnohé studie Komise, některé tyto bariéry pro nové členské země stále přetrvávají, např. v Německu a Rakousku. EK, ochránář volného vnitřního trhu, nemá sílu

---

¹¹ MORAVCSIK, Andrew: *Federalism in the European Union: Rhetoric and Reality*, s. 163.

zmíněné země k otevření pracovního trhu přinutit, i přes zcela zřejmé a snadno prokazatelné argumenty.¹²

b) Státy se chovají racionálně – jsou si plně vědomy svých potřeb a priorit a ty při vyjednávání prosazují. Pokud je nutné přijmout kompromis, podpoří jen takový, který se maximálně přibližuje jejich původním prioritám. S ohledem na problematiku rozšíření Moravcsik tvrdí, že „*lídři současných členských států jej prosazují, jelikož si uvědomují, že je to v jejich dlouhodobém ekonomickém a strategickém zájmu*“.¹³ Na druhé straně nutí kandidátské země k přijetí společných standardů a regulací, abych jejich vstup znamenal co nejmenší komplikace pro stávající členské země, jakož i je samotné.

c) Státy vytvářejí instituce ve svém zájmu – jako strážce dohodnutých kompromisů, který hlídá jejich dodržování všemi členskými státy a usnadňuje tak vzájemnou kooperaci.

Moravcsik tvrdí, že samotná existence nadnárodních institucí není potřebná. Členské státy totiž mají velké zkušenosti s vzájemnými negociacemi, motivace a zájmy dalších aktérů jsou poměrně transparentní. Z toho vyplývá nízká relevance institucí při vyjednávání, jelikož členské státy by se snadno dokázaly dohodnout na funkčním řešení i samy. Členské státy však přenechaly těmto institucím úzce vymezené kontrolní funkce. Proto tedy existuje Evropská komise jako strážce smluv a dohodnutých pravidel, ale i Evropský soudní dvůr, jehož autority EK využívá při jejich prosazování či trestu za jejich porušení.

Opomenout nelze ani fakt, že posilováním institucí posilují členské státy přeneseně i sebe. Jednotlivé vlády totiž vzdorují parlamentní opozici a lobbyistickým skupinám, kterým v domácím podmínkách

---

¹² MORAVCSIK, Andrew: *What Can We Learn from the Collapse of the European Constitutional Project?* Politische Vierteljahresschrift, 47, 2006, č. 2, s. 225.

¹³ MORAVCSIK, Andrew - VACHUDOVA, Milada Anna: *National Interest, State Power, and EU Enlargement.* East European Politics and Societies, 17, 2003, č. 1, s. 43.

snadno podlehnou. Ovšem v situaci, kdy již byl uzavřen kompromis na evropské úrovni, jehož porušení může být potrestáno Komisí, je tato vláda proti většině uvedených tlaků mnohem odolnější.¹⁴

Toto platí i v případě rozšiřování Unie. Pokud se podaří dosáhnout kompromisu v územním sporu Slovinska s Chorvatskem, může slovinská vláda ve prospěch této dohody odmítnout žádost některých kruhů vetovat chorvatský vstup do Unie, pokud to zcela nepřistoupí na slovinské územní požadavky.

d) *Upřednostnění ekonomických zájmů před bezpečnostními* – zde se v souladu s liberalismem výrazně odlišuje od realistického přístupu, jak tvrdí Petr Kratochvíl.¹⁵ Moravcsik zastává názor, že posílením vzájemné ekonomické interdependence se země západní Evropy dokázaly vyhnout výrazným konfliktům či válce. Podle něj je to „*způsob, jak manipulovat high politics. Vlády budou pravděpodobně více ekonomicky spolupracovat se státy, se kterými mají společně prosazování zvláštních geopolitických cílů. Když se zdá, že ekonomická integrace vytváří pozitivní geopolitické výsledky, vlády ji podporují. Pokud však tato ekonomická integrace produkuje negativní výsledky, další integraci se budou bránit*“.¹⁶ Toto bylo i případem včlenění poválečného Německa do sjednocující se Evropy. Německo se obávalo izolace, ostatní státy měly strach z jeho případného unilateralismu. Výsledným řešením byl vznik Společenství uhlí a oceli, z něhož se nakonec vyvinula dnešní Evropská unie.

Již jsme si uvedli, že členské státy vždy podpoří pouze takový kompromis, který se přibližuje jejich původnímu stanovisku. Moravcsik ve své teorii popisuje hledání kompromisů jako dvojúrovňovou hru. Nejprve

---

¹⁴ MORAVCSIK, Andrew: Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach. *Journal of Common Market Studies*. 31, 1993, č. 4, s. 507.

¹⁵ KRATOCHVÍL, Petr: *Teorie evropské integrace*. Praha, Portál 2008, s. 163-164.

¹⁶ MORAVCSIK, Andrew: *The Choice for Europe. Social Purpose & State Power from Messina to Maastricht*. Ithaca, New York, Cornell University Press 1998, s. 27-29.

je třeba definovat preference členského státu na domácí půdě. K tomu dochází prostřednictvím střetů různých politických aktérů, vládních i nevládních zájmových hnutí. Po nalezení kompromisu vláda tento prezentuje na evropské úrovni jako národní zájem, který se posléze během mezivládních jednání střetá se zájmy ostatních členských států. Opět dochází k procesu hledání kompromisu, který je ochotná akceptovat výrazná většina nebo ještě lépe všechny členské státy, a to za podmínky, že se tento kompromis přibližuje jejich národnímu zájmu. Po nadnárodním vyjednávání dochází de facto k třetímu stupni této hry, a to k vytváření institucí. Ty jsou dle Moravcsika vytvářeny především ke kontrolování a prosazování kompromisů vyjednaných v druhém stupni.¹⁷

Při popisu hledání kompromisů Moravcsik vychází z teorie her s nenulovým součtem. Tvrdí totiž, že každý kompromis znamená alespoň částečný zisk pro každého z aktérů. Ten, který nejvíce ustoupí, bude mít silnější pozici při budoucích jednáních. Navíc stát, pro který je dosažení kompromisu nejvíce důležité, je paradoxně v podstatně slabší pozici = je více ochoten k ústupkům.¹⁸ Toto vysvětlení je možné použít na vysvětlení, z jakého důvodu v roce 2002 deset kandidátských států souhlasilo s uzavřením vyjednávání, často s poměrně nevýhodnými podmínkami.¹⁹ Jak však tvrdí Moravcsik a Vachudová, tyto kandidátské státy si uvědomují, že zisky z členství v Unii jim přinesou natolik významné zisky, že ani různá krátkodobá a střednědobá znevýhodnění tyto benefity výrazně neomezí.²⁰ Stejný přístup lze aplikovat na

---

¹⁷ MORAVCSIK, Andrew: *The Choice for Europe. Social Purpose & State Power from Messina to Maastricht*. Ithaca, New York, Cornell University Press 1998, s. 20.

¹⁸ KRATOCHVÍL, Petr: *Teorie evropské integrace*. Praha, Portál 2008, s. 166.

¹⁹ Těchto oblastí byla celá řada, jako nejcitlivější se jeví omezení volného pohybu osob na období sedmi let, nerovná výše dotací pro zemědělce z nových členských států do roku 2013, tedy po dobu devíti let a podstatně nižší finanční zisky ze strukturálních a kohézních fondů než získaly např. Španělsko, Portugalsko či Řecko

²⁰ MORAVCSIK, Andrew - VACHUDOVA, Milada Anna: *National Interest, State Power, and EU Enlargement*. East European Politics and Societies, 17, 2003, č. 1, s. 48-49.

současné kandidátské země z oblasti západního Balkánu. I těch se s nejvyšší pravděpodobností budou týkat podobná přechodná období, která možná budou mít s ohledem na horší ekonomickou a sociální úroveň (kromě Chorvatska) delší platnost.

Moravcsikova teorie pochopitelně není dokonalá a nevyhnula se kritice. Ta odmítá především třífázovou integraci, dvojúrovňovou hru, integraci jako souhrn zlomových událostí, změny preferencí států i samotnou definici státu.

Ohledně třífázové integrace kritici odmítají odtržení utváření preferencí, samotného vyjednávání na evropské úrovni a až následného vzniku institucí k prosazení vyjednaného kompromisu. Dle nich často vše probíhá současně a vznik institucí či jejich složení není považováno za nejméně důležité. Naopak členské státy přikládají například složení Evropské komise velkou důležitost.

V oblasti vztahu „členské státy - evropské instituce“ kritici, např. Gary Marks, liberálnímu intergovernmentalismu vytýkají absolutní opomenutí dalších důležitých hráčů, kterými jsou rovněž regiony, integrační uskupení, politické strany, nevládní organizace či etnické skupiny, jež jsou často pro sebeidentifikaci občanů důležitější než jsou jednotlivé členské země.²¹ Tento argument platí nejen pro ně, nýbrž nabývá na významu zvláště v případě kandidátských států, s jejich významnými národnostními menšinami. Ty získaly díky neurčitým či překrývajícím se hranicím mezi jednotlivými etniky bývalé Jugoslávie, které nekopírovaly hranice mezi republikami. Například katolické a pravoslavné obyvatelstvo dnešní Bosny a Hercegoviny se identifikuje spíše se sousedním Chorvatskem a Srbskem, či v případě Srbů s tzv. Republikou srpskou, než s BaH samotnou. Toto se stejně tak týká Srbů v severním Kosovu, stejně jako Albánců v jižním Srbsku nebo západní Makedonii. Ve všech těchto případech má dané obyvatelstvo výrazně silnější vztah k jiným aktérům (etnikum, národnostní menšina, sousední stát) než k vlastní zemi.

---

²¹ MARKS, Gary a kol.: *Governance in the European Union*. London, Sage 1996, s. 6.

Kritici též odmítají pojetí evropské integrace jen jako souhrn důležitých summitů a z nich pocházejících mezivládních smluv. Tvrdí, že mezi jednotlivými smlouvami, při jejichž přijetí je role členských států neoddiskutovatelná, se nachází dlouhá období, ve kterých naopak převládá role unijních institucí, jako je Komise či Parlament. Problematická je rovněž oblast výlučných pravomocí Unie (jako je např. otázka cel, či společné měny pro eurozónu), ve kterých opravdu členské státy již nemají téměř žádný vliv.

Dle kritiků Moravcsik nedostatečně vysvětluje změny preferencí států. Dle jeho teorie by totiž při změně preferencí vlivných států (např. po výměně vlády, či po volbách) mělo dojít i k proměně evropských institucí (např. výměně eurokomisařů), což se však v praxi téměř neděje. Moravcsikův argument, že evropské instituce se chovají dle preferencí států, je tedy krajně nepřesné.

Poslední kritika se týká především definice států. Pokud totiž liberální intergovernmentalismus hovoří o státu, pak vždy jen o státu vestfálského typu. Opomíjí tedy existenci dalších typů států v dějinách lidstva (např. kmenové uspořádání, či městskou polis) a tedy i možnost, že v Evropské unii vzniká nový, dosud nepoznaný typ státu, se silnou kontrolní, ale slabou přerozdělovací funkcí.²²

---

²² WINCOTT, Daniel: *International Interaction and European Integration: Towards an Everyday Critique of Liberal Intergovernmentalism*. *Journal of Common Market Studies*, 33, 1995, č. 4, s. 601.

RUGGIE, John G.: *Territoriality and Beyond: Problematizing Modernity in International Relations*. *International Organizations*, 47, 1993, č. 1.

1. PŘEDSEDNICTVÍ EU, JEHO VÝZNAM A ROLE

Předsednictví v Evropské unii je vysoce prestižní záležitostí, na kterou se dotyčná země pečlivě připravuje s několikaletým předstihem. De facto se jedná o vedení celé Unie po dobu půl roku, rovněž i o zastupování Unie navenek, předsedání summitům Evropské rady a navrhování agendy, na jejíž řešení se EU během daného půlroku zaměří. Opominout nelze ani veledůležitou roli předsednické země jako moderátora jednání a hlavního tvůrce kompromisů. Předsednictví se netýká jen nejvíce viditelné Rady ministrů a summitů Evropské rady, ale rovněž i COREPERU, stálých zastoupení EU a ambasad předsednické země v nečlenských státech. Pokud však máme shrnout roli mediálně nejatraktivnějších summitů ER, je možné souhlasit s historikem Václavem Vebrem, který tvrdí, že *„Evropská rada dokáže překonat krizové body jednání či pokusy o zablokování ze strany kterékoliv skupiny či některého členského státu (a nikdo ji v tom nemůže nahradit). Nutí totiž k jednání a nalezení kompromisu a také k neustálému pokroku, neboť v poměrně krátkých pravidelných intervalech hodnotí dosavadní výsledky a stále hledá nové iniciativy či cesty k nalezení nejlepších východisek.“*²³

1. 1 Historie předsednictví

Základy předsednictví byly v podstatě položeny již při samotném vzniku EU (EHS). Již Římské smlouvy určily, že členské státy EHS se budou při výkonu předsednictví střídát po 6 měsících, podle abecedního pořadí.²⁴ Toto předsednictví mělo být spíše symbolickým řízením

---

²³ VEBER, Václav: *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2004, s. 483.

²⁴ KARLAS, Jan a kol.: *Jak předsedat Evropské unii? Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha, Ústav mezinárodních vztahů 2008, s. 17.

zasedání Rady. Náplň předsednictví se dle potřeby Společenství neustále vyvíjel. Zvláště v 70. letech minulého století dochází v souvislosti s nárůstem vlivu mezivládních prvků v evropské integraci k nárůstu jeho úkolů. Kromě organizační funkce tak předsednictví získalo funkci vnějšího reprezentanta, který zastupuje ES ve vztahu k aktérům mezinárodní politiky a vnitřního reprezentanta ve vztahu k ostatním institucím. Významnou se rovněž stalo předsednictví s ohledem na nalézání a prosazování kompromisu. V roce 1974 byla založena Evropská rada, která obohatila předsednictví o vytváření programu - určování priorit.²⁵ Tento princip prošel postupně několika úpravami, s přihlédnutím k velikosti státu (aby vždy alespoň jedna ze tří předsednických zemí patřila k velkým zemím). Unie se rovněž snažila o výraznější propojení po sobě následujících předsednictví. Po odmítnutí projektu Evropské ústavní smlouvy v referendech ve Francii a Nizozemsku, která tento problém významně řešila, byl koncept týmového předsednictví přijat rozhodnutím Rady v říjnu 2006. Podstatou týmového předsednictví je silná kooperace předsednické trojice na přípravě priorit. První předsednickou trojicí se tak staly od ledna 2007 Německo, Portugalsko, Slovinsko.

1. 2 Význam a role předsednické země

Význam předsednictví s postupující integrací Evropského společenství (EU) narůstal. V dnešní Unii již předsednictví představuje vysoce prestižní post pro členskou zemi, během něhož se snaží maximálně na sebe upozornit a využít je pro sebepropagaci. Každé předsednictví má především tyto role:

---

²⁵ DOČKAL, Vít a kol. (eds): *Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. Brno, Masarykova univerzita 2006, s. 193.

Administrativní role

Předsednická země zodpovídá za organizaci a řízení zasedání Rady, Evropské rady, COREPERu, včetně vrcholných zasedání, která svolává a kterým předsedá. Oznamuje a podepisuje rozhodnutí Rady, též koordinuje její činnost. Zajišťuje koherenci vnějších politik EU a iniciuje hlasování.²⁶ Stará se rovněž o celkovou logistiku a konferenční organizaci jednotlivých zasedání. Právě této funkce daná předsednická země využívá k vlastní propagaci, jelikož tato činnost je nejvíce viditelná a zajímavá pro občany Unie. Je to de facto výborná příležitost k zvýšení prestiže a zajímavosti a celkovému představení daných regionů nejen politikům, ale i jejich týmům a zástupcům novinářů, kteří pak mohou pomoci posilovat turistický potenciál daných regionů a zemí. Tento plán má rovněž i české předsednictví. Proto se budou jednotlivá zasedání rad konat na historicky a turisticky zajímavých místech – jako jsou kromě Prahy i Brno, Olomouc, Mariánské Lázně, Luhačovice, atd.

Nastolování agendy

Tato funkce předsednictví je poměrně nová, nabyla na významu až založením Evropské politické spolupráce. Úlohu předsednictví jako tvůrce agendy definovaly Lucemburská i Kodaňská zpráva, usnesení z roku 1983 pak zavázalo každé další předsednictví k předložení svého programu Evropskému parlamentu. V současnosti předsednictví připravuje agendu zasedání Rady, i politický program Rady. Iniciuje a koordinuje pozici EU vůči třetím zemím, plánuje zasedání Rady, rovněž určuje jejich obsah a podává konkrétní návrhy. Celkově se očekává, že tuto funkci budou lépe vykonávat velké členské státy, zvláště Německo a Francie, dosud považované za motory evropské integrace, z důvodu jejich snahy o zařazení EU mezi globální velmoci (a prostřednictvím Unie tak ventilovat vlastní velmocenské ambice). Podobně se však chovala též Velká Británie, které se ve spolupráci s Francií např. povedlo prosadit

---

²⁶ KARLAS, Jan a kol.: *Jak předsedat Evropské unii? Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha, Ústav mezinárodních vztahů 2008, s. 21.

vznik Společné bezpečnostní a obranné politiky na summitu v Saint-Malo v roce 1998.

Opomenout však nelze ani fakt, že předsednická země často „dědí“ část agendy od předešlé předsednické země, a také je mnohdy nucena své zvolené priority odsunout na okraj, jelikož se objeví jiný problém, který vyžaduje neodkladné řešení. To se například stalo hned na počátku francouzského předsednictví v roce 2008, které muselo řešit vypuknutí konfliktu mezi Gruzii a Ruskou federací.

Sjednávání dohod

Veledůležitou rolí předsednické země je pomáhat při nalézání společných stanovisek, při které využívá bilaterálních jednání s jednotlivými členskými zeměmi. Určuje formu a obsah jednání. Prosazuje kompromisní návrhy a snaží se pro ně získávat podporu. Při bilaterálních jednáních může na danou členskou zemi vyvinout větší tlak, a rovněž metodu cukru a biče = za podporu kompromisního řešení může dotyčné zemi slíbit určité ústupky v jiné oblasti mimo zrak ostatních členských zemí. Zde se dosud podstatně lépe osvědčila předsednictví malých zemí, která byla schopna přesvědčit ostatní členy o potřebnosti kompromisu, sama takový kompromis navrhnout i prosadit. Zmínit lze např. dánská předsednictví²⁷ či předsednictví Belgie v roce 2001²⁸.

Stalo se již zvyklostí, že během svého předsednictví se daná země jako by vzdává obhajoby vlastních národních zájmů (či tak nečiní natolik důrazně a viditelně), nedává je natolik najevo a naopak se snaží o prosazení kompromisu, přínosného pro Unii jako celek a akceptovatelného pro všechny členské státy. Tento fakt se například ukázal během jednání o evropském finančním výhledu pro období 2007-

---

²⁷ V roce 1993 - EU se shodla na nutnosti budoucího rozšíření do států střední a východní Evropy a též byla definována tzv. Kodaňská kritéria a pak v roce 2002, na kterém došlo k úspěšnému uzavření vyjednávání s kandidátskými zeměmi.

²⁸ Během belgického předsednictví se EU nejen shodla na datu ukončení vstupních rozhovorů, ale rovněž byla přijata tzv. Laakenská deklarace, která vyzvala zásadní reformě Unie, jež vyústila ve vznik Smlouvy o Ústavě pro Evropu.

2013, v případě problematiky britského rabatu. Velká Británie odmítla kompromis žádající zrušení či značné snížení rabatu, navržený lucemburským předsednictvím v prvním pololetí roku 2005, jako nepřijatelný. Jen o několik málo měsíců později, avšak tentokrát během svého vlastního předsednictví, již Británie obhajovala svůj vlastní kompromis, nabízející podobný ústupek ohledně snížení rabatu.²⁹

Na druhé straně i předsednická země má své národní zájmy, kterých se pochopitelně nemůže ani během svého předsednictví zcela vzdát. Proto například Francie navrhla vytvoření Středomořské unie, jako jakési protiváhy zvýšené aktivity Unie ve východní Evropě, na kterou dlouhodobě tlačí nové členské státy. Francie však při jejím vzniku vyvíjela podstatně menší tlak, než jakého bychom byli svědky, pokud by právě nebyla v čele EU.

Zastupování EU navenek

Neméně důležitou je vystupování předsednické země jako reprezentanta EU vůči dalším aktérům. Vyjednává za EU s nečlenskými státy, navenek implementuje společné postoje v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, politiky rozšiřování, rozvojové pomoci, obchodní politiky, atd. Předseda vlády/prezident předsednické země se stává na půl roku „předsedou“ EU, který Unii reprezentuje na mezinárodním poli. Zde se však poněkud střetává role předsednické země, Vysokého představitele pro SZBP a Komisařky pro vnější vztahy. Toto dublování se snaží řešit Lisabonská smlouva.

Tato oblast znamená pro malé a střední státy pravděpodobně největší zátěž, jelikož je značný rozdíl, pokud Unii vede zástupce Francie či Německa, či naopak Slovinec či Maltan. Je pravda, že předsednictví zemí typu Francie či Německa většinou vystupuje ve vztahu k zahraničí výrazně sebevědoměji a dynamičtěji, na rozdíl od menších států, které se většinou „drží spíše stranou“ a zaměřuje se především na drobnou

---

²⁹ HAD, Miloslav a kol.: *Česká republika v Evropské unii. Členství, přínosy, výzvy*. Praha, Linde Praha 2006, s. 133-134.

diplomacii a vyjednávání. Z tohoto důvodu bylo české předsednictví dlouhodobě zpochybňováno, jelikož údajně nebude schopno jednat na patřičné úrovni se státy typu USA či Ruska.

Zastupování Rady vůči ostatním institucím

Předsednická země rovněž zastupuje Radu vůči ostatním institucím, především vůči Evropské komisi a Evropskému parlamentu. Jak tvrdí Pitrová a Kaniok, spolupráce s dalšími unijními institucemi je absolutně nezbytná, má-li být předsednictví úspěšné a efektivní. Toto pravidlo pramení z důvodu provázanosti všech unijních institucí při nalézání kompromisu. Spolu s Komisí totiž předsednictví zajišťuje reprezentaci Unie navenek, spolu s Parlamentem schvaluje některé z návrhů Komise či jednotlivých států.³⁰

---

³⁰ DOČKAL, Vít a kol. (eds): *Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. Brno, Masarykova univerzita 2006, s. 197.

1. 3 Volba priorit a portugalské předsednictví 2007

Přestože výsledné priority jednotlivých států se diametrálně odlišují, způsob, jakým si je státy volí, se de facto stále opakuje. Malé státy mají při volbě priorit často menší manévrovací prostor. Očekává se od nich spíše moderování diskuze, nalezení kompromisu a zabezpečení dostatečné podpory pro jeho přijetí. Jelikož však bývají malé státy úspěšnější v nalézání kompromisu, je pro ně rovněž časté dotažení priorit větších zemí do úspěšného konce, jako se to několikrát podařilo Dánsku, či Lucembursku. Malé státy tato očekávání spíše potvrzují.

Naopak od velkých zemí se očekává nastolování výraznějších témat, či návrh integrace v nových oblastech - např. SBOP ve spolupráci Velké Británie a Francie, či vyjednání Lisabonské (Reformní smlouvy) Německem v prvním pololetí roku 2007. Tato smlouva byla sice přijata a podepsána až za portugalského předsednictví, které následovalo, avšak bylo to především Německo, jenž bylo schopné tuto smlouvu prosadit.

Přesto by portugalské předsednictví mohlo být pro to české určitým vzorem. Portugalsko je stejně jako Česko zemí střední velikosti s populací mírně přesahující deset milionů. Ekonomickou vyspělostí jsou si obě země blízké – Česko dosáhlo na 82% průměru EU-27, Portugalsko pak mírně zaostává s přibližně 75% unijního průměru, viz příloha jedna. Rozdíl však nastává při porovnání obou zemí s ohledem na jejich „sféry vlivu“. Zatímco Česko má své zájmy spíše ve východní a jihovýchodní Evropě, Portugalsko má silné vazby na své bývalé kolonie v Jižní Americe (Brazílie) a Africe (Angola, Mosambik, Kongo).

Tento fakt tedy pochopitelně ovlivnil i portugalské předsednictví, které si pod mottem „Silnější Evropa pro lepší svět“³¹ vytklo dvě hlavní priority:

---

³¹ *Presidency of the European Union. Portugal 2007.* In:

http://www.eu2007.pt/ue/ven/reunioes_eventos/reunioesinstitucionais/priorbx.htm (10. 3. 2009)

a) *uspořádání mezivládní konference*, která by navrhla náhradu za v referendech odmítnutou Ústavní smlouvu

b) *prosazení Afriky mezi hlavní agendu Evropské unie* poté, co se Unie díky svému východnímu rozšíření zaměřila spíše dále na východ.

Společná vůle členských zemí nalézt kompromis, jak reformovat unijní instituce po krachu Ústavní smlouvy byla velká. Obrovský posun zajistili během svého předsednictví Němci díky úsilí kancléřky Merkelové. Na Portugalsku tudíž bylo zajistit finální dohodu nad novým dokumentem, zajistit úspěšné zakončení mezivládní konference k vypracování nové unijní smlouvy. Zde nepochybně Portugalsku pomáhal fakt, že v čele Evropské komise stál bývalý portugalský premiér José Manuel Borroso. Přestože se všeobecně očekával podpis nové smlouvy na zasedání Evropské rady v prosinci v Bruselu, portugalský premiér José Socrates vyvíjel velký diplomatický tlak, aby se tato „reformní smlouva“ podepsala v Lisabonu, což se nakonec stalo a byla podepsána tzv. Lisabonská smlouva.³²

Ne tak hladce průchodnou se ukázala druhá portugalská priorita, a to prosadit posílení spolupráce EU a zemí Středomoří, či spíše přímo celé Afriky. Portugalsko, a s ním i ostatní jižní členské státy, velmi nelibě neslo přesun hlavní pozornosti na státy V Evropy. Proto po završení východního rozšíření Unie přijetím Rumunska a Bulharska v lednu 2007 začalo vyvíjet tlak na pokrok ve vztazích s Afrikou, což mělo vést k posílení role Portugalska v mezinárodněpolitických vztazích Unie. Po zahájení portugalského předsednictví se uskutečnilo hned několik zasedání EU - Středomoří na ministerské úrovni. To první bylo zaměřeno na problematiku migrace. Afrika se však měla stát prioritou zvláště s ohledem na geostrategickou situaci. Nejen Portugalsko si uvědomovalo fakt, že Evropa svoji pozici v Africe ztrácí a na její místo se dostávají jiné

---

³² *Presidency of the European Union. Portugal 2007.* In:

http://www.eu2007.pt/ue/ven/reunioes_eventos/reunioesinstitucionais/priorbx.htm
(10. 3. 2009)

země, zvláště silně narostla role Číny.³³ V zájmu EU pochopitelně je zachování především ekonomických vazeb v Africe, již jen s ohledem na surovinové potřeby. Afrika totiž disponuje obrovským nerostným bohatstvím, o které má zájem nejen již zmíněná Čína, hledající nové zdroje pro svoji prudce expandující ekonomiku.

V Portugalsku převažovalo přesvědčení, že uskutečnění druhého summitu EU-Afrika by přineslo významné posílení africké agendy a znamenalo by navázání trvalých ekonomických a politických vztahů. Problémem však byla případná účast některých afrických politiků, jako např. zimbabwského prezidenta Mugabeho, jehož přítomnost na tomto summitu odmítal především britský premiér Brown a kritiku si vysloužil i od Německa, Dánska, Švédska a Nizozemí.³⁴

Zde Portugalsko očekávalo podporu Komise a opakovaně vyzývalo k opuštění pseudomoralistické doktríny a k důraznějšímu hájení unijních zájmů v Africe. Portugalsko si nakonec získalo podporu většiny Unie a Britové zůstali ve svém stanovisku osamoceni. Summit EU - Afrika se uskutečnil osmého a devátého března za účasti zhruba osmdesáti vrcholných afrických politiků, na kterém došlo k podpisu dohody o Partnerství EU – Afrika, na bázi rovný s rovným.

I přes neúčast Británie a absenci zastoupení některých unijních zemí, jako například Česka, Slovenska, Maďarska, Polska, Litvy a Kypru, na nejvyšší úrovni, dokázalo Portugalsko posunout africkou agendu dopředu prezentovat samo sebe jako skutečný „most mezi Evropou a Afrikou.“

Portugalská snaha o posílení vztahů EU s ostatními důležitými světovými aktéry v rámci motta „Silnější Evropa pro lepší svět“ vedla rovněž k uspořádání bilaterálních summitů s Ruskem, Indií, Čínou a Brazílií. Na summit EU – Brazílie lze nahlížet dvěma způsoby. Je pravda, že až do port. předsednictví Unie neměla institucionalizovaný bilaterální vztah s Brazílií, který je bezesporu s ohledem na velmocenské

---

³³ FERREIRA-PEREIRA, Laura C.: *Portugal and the 2007 EU Presidency: A Case of Constructive Bridge-Building*. *Journal of Common Market Studies*, č. 46, 2008, s. 65-66.

³⁴ Tamtéž.

postavení Brazílie především v regionu Jižní Ameriky nezbytný. Je ale také třeba poznamenat, že vztahy Portugalska s Brazílií jsou vysoce nadstandardní a to jak ekonomicky (vzájemné investice), tak kulturně – Brazílie je největší portugalsky hovořící země světa a může tak Portugalsku pomoci udržet při životě „lusofonii“ – pozici portugalštiny jako jednoho z globálních jazyků.

Zdá se, že snaha portugalského předsednictví, jak tvrdě hájit své vlastní zájmy ne prostřednictvím jednostranného prosazování vlastní agendy, ale spíše agendy EU jako celku, se evidentně setkala s úspěchem. Portugalsku se totiž plně povedlo prosadit své dvě hlavní priority. Do úspěšného konce dovedlo projekt přijetí náhrady za v referendech odmítnutou Ústavní smlouvu, včetně jejího formálního označení Lisabonská smlouva dle místa jejího finálního podpisu.

1. 4 Volba priorit a dánské předsednictví 2002

Dánsko je členskou zemí EU (ES) již více než 35 let, tudíž má s fungováním Unie či předsednictvím dostatek zkušeností. Pro zkoumání problematiky rozšíření jsou nejzajímavější jeho dvě poslední předsednictví. Ihned po pádu Železné opony se Dánsko stalo jedním z hlavních zastánců budoucího rozšíření Unie i do států střední a východní Evropy. Příležitost prosadit tuto agendu na pořad jednání dostalo během již během svého půlroku v čele Unie v roce 1993. Díky tomu, že se v opakovaném referendu právě v Dánsku povedlo schválit problematickou Maastrichtskou smlouvu a Evropské společenství se od prvního listopadu transformovalo do Evropské unie, Dánsko se mohlo plně věnovat své agendě. Její součástí byl posun v přípravě na rozšíření Unie o země SVE, které stále více žádaly alespoň nějaké datum a určení podmínek, za kterých se mohou připojit. Dánsko nakonec slavilo úspěch. Podařilo se mu prosadit konsensus členských zemí nad tzv. Kodaňskými kritérii, definujícími základní okruh otázek, které musí postkomunistické země splnit, aby mohly obdržet status kandidáta a začít jednat o svém přistoupení.

Ještě více se Dánsko zaměřilo na problematiku východního rozšíření v roce 2002, kdy své priority skrylo pod tři E – enlargement, enlargement, enlargement. Jeho ambicí bylo uzavřít vstupní vyjednávání s desítkou kandidátských zemí, tak jak se na tom Unie dohodla na summitu v Laakenu v předchozím roce. Jak uvádí Bengtsson ve své stati, Dánsko se ve srovnání se svými sousedy, a od roku 1995 novými členy Unie Švédskem a Finskem, nesnažilo bezpodmínečně vzbudit pozitivní dojem mezi ostatními státy Unie. Spíše se soustředilo na prosazování politik, které byly dle jeho názorů dobré pro Dánsko i Evropu. Dánský premiér Rasmussen se rozhodl věnovat i obě zasedání Evropské rady právě rozšíření a do pozadí odsunout méně důležitou agendu.³⁵ Dánsko prokázalo své diplomatické umění i během závěrečného summitu v prosinci, kdy se na řadu dostala nejsložitější jednání o otázkách rozpočtu, zemědělských kvót či přímých plateb. Přestože kandidátské státy ve finančních otázkách uspěly méně³⁶, než očekávaly, nakonec s nabídnutými podmínkami souhlasily. Závěr Kodaňského summitu potvrzuje Moravcsikovo tvrzení, že přistupující státy jsou v méně výhodné pozici, jelikož je pro ně vstup výhodnější, proto jsou více nuceny k ústupkům.³⁷

Dánsko těmito dvěma předsednictvími potvrdilo svoji pověst zkušeného vyjednavče, jenž byl schopen s úspěchem ukončit cestu nových členských států „od Kodaně po Kodaň.“ Plně se mu tedy podařilo prosadit svoji prioritou „tři E“.

---

³⁵ BENGTTSSON, Rikard a kol.: *Silencer or Amplifier? The European Union Presidency and the Nordic Countries*. Scandinavian Political Studies, 27, 2004, č. 3, s. 319-320.

³⁶ Problémem byla především neschopnost kandidátů vyvinout společný tlak na EU, většina jich sobecky hájila pouze vlastní zájmy. Vyjednané podmínky tomu odpovídaly.

³⁷ MORAVCSIK, Andrew - VACHUDOVA, Milada Anna: *National Interest, State Power, and EU Enlargement*. East European Politics and Societies, 17, 2003, č. 1, s. 45-49.

1. 5 Potenciál českého předsednictví 2009

České předsednictví ve svém pracovním programu *Evropa bez bariér* uvádí pouze obecné tvrzení, že „je žádoucí posilovat evropskou perspektivu států tohoto regionu v rámci Soluňské agendy a v průběhu českého předsednictví umožnit další postup zemí západního Balkánu v rámci Stabilizačního a asociačního procesu co nejdále“ (Evropa bez bariér).³⁸ Dále se omezuje pouze na opakování spojení „maximální postup, co největší posun, posilování vztahů“ apod. Nikde však není jasně uvedeno, čeho by měla česká vláda během předsednictví země dosáhnout, jaký je její cíl a jakým způsobem jej bude prosazovat. Jelikož se tato práce zabývá problematikou balkánského rozšíření, určíme si tu nyní, co by Česko mělo prosazovat a čeho by na závěr svého předsednictví mohlo dosáhnout, tedy co by znamenalo úspěch předsednictví, tak jak jsme si právě uvedli v případě Dánska a Portugalska.

K polovině března tohoto roku probíhala jednání o vstupu s jedinou zemí západobalkánského regionu, a to s Chorvatskem. Z 35 vyjednávacích kapitol, jejichž úspěšné uzavření je nezbytné pro vstup kandidátské země, se mu podařilo uzavřít pouze čtyři. Makedonie a Černá Hora oficiálně požádaly o vstup. Makedonii byl již sice udělen status „kandidátské země“ a to již před více než třemi lety, reálný dopad tohoto ohodnocení je však nulový. Podle tzv. Soluňské agendy Unie uznává právo všech zemí regionu na členství a poskytuje jim jasnou evropskou perspektivu. Proto tato práce používá až na několik výjimek pouze termín „kandidátská země,“ a to pro všech sedm zemí regionu, bez ohledu na to, zdali jí bylo toto oficiální označení EU poskytnuto, či nikoliv. Chorvatským záměrem stále je uzavřít přístupová jednání do konce letošního roku, jeho snahu však blokuje neuzavřený chorvatsko-slovenský spor o vzájemné hranice. *Pokud by se Česku podařilo přispět k řešení tohoto problému a napomoci Chorvatsku s uzavřením většiny*

---

³⁸ *Pracovní program českého předsednictví*. In: <http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=6225&down=yes> (10. 3. 2009)

přístupových kapitol, bylo by to bezpochyby považováno za velký úspěch českého předsednictví.

Pro všechny kandidátské země s výjimkou Chorvatska dosud platí vízová povinnost. Jak uvádí Milada Vachoudová, tento stav není opodstatněný a je v zájmu EU jej co nejdříve zrušit, již jen proto, aby byla neustále verbálně opakovaná „evropská perspektiva“ podpořena i něčím konkrétním.³⁹ Jelikož zrušení vízové povinnosti podporuje i Komise, mělo by Česko vyvinout tlak na ostatní členské země, aby toto podpořily v co nejkratším termínu. Vízová povinnost je západobalkánskými zeměmi chápána jako velice diskriminační, zláště s ohledem na fakt, že všechny (s výjimkou Albánie) byly součástí bývalé Jugoslávie, jejichž občané i během období studené války volně cestovali nejen po Evropě, ale doslova po celém světě. Jelikož většina nových členských zemí Unie má s problematikou nesmyslně uplatňované vízové povinnosti své vlastní nepříjemné zkušenosti, tuto českou iniciativu by měly podpořit. Tyto země dobře chápou, že zrušení vízové povinnosti neznamena zrušení pasových a celních kontrol na hranicích. Jakékoliv populistické argumenty o riziku terorismu či přílivu milionů balkánských přistěhovalců netřeba komentovat. *Zrušení vízové povinnosti pro státy regionu, či alespoň závazný časový rámec, kdy se tak stane, by bezpochyby bylo možno považovat za úspěch českého předsednictví.*

Jak bylo uvedeno, o členství v Unii dosud požádaly tři země regionu – Chorvatsko, Makedonie a Černá Hora. O podobném kroku uvažují i ty ostatní a je možné, že se tak stane již během českého předsednictví. S výjimkou Chorvatska je zcela nereálné, s ohledem na připravenost daných zemí i samotné Unie, že by balkánské rozšíření proběhlo dříve než v letech 2015 - 2020. To však neznamena, že Česko nemůže připravit a prosadit předběžný časový rámec pro jednotlivé nezbytné kroky. Jako výborný příklad zde poslouží příklad Makedonie. V případě, že její parlamentní a prezidentské volby proběhnou dle mezinárodních standardů, není důvod, proč by s touto zemí okamžitě

---

³⁹ VACHUDOVA, Milada Anna: Promoting Political Change and Economic Revitalization in the Western Balkans: The Role of the European Union, 2006, s. 12-13.

neměla být zahájena jednání o vstupu, či s ohledem na aktuální situaci v EU alespoň stanoveno pevné datum, kdy se tak stane. *Proto by zahájení jednání či určité datum bylo úspěchem českého předsednictví.*

2. ZÁPADNÍ BALKÁN A JEHO AKTUÁLNÍ POSTUP NA CESTĚ KE ČLENSTVÍ

Války na západním Balkáně⁴⁰ v poslední dekádě dvacátého století znamenaly pro Evropskou unii obrovský šok. Od druhé světové války v blahobytu a prosperitě žijící západoevropané byli náhle konfrontováni s válečnými konflikty, genocidou, znásilňováním a statisíci uprchlíků často jen několik stovek kilometrů od vlastních hranic. Především tehdy si Evropská unie uvědomila svoji zodpovědnost za tento region a za fakt, že stabilizovaný a prosperující západní Balkán je v jejím vlastním bytostném zájmu. Proto hned po skončení těchto válek začala usilovat o vytvoření speciální politiky k stabilizaci západního Balkánu, což nakonec vedlo k vytvoření Stabilizačního a asociačního procesu (SAP). Na jeho konci mělo následovat uzavření tzv. Stabilizační a asociační dohody (SAD) s jednotlivými zeměmi, jenž se postupně stala jakousi obdobou evropských dohod, jenž byly uzavřeny se státy střední a východní Evropy v první polovině devadesátých let. Součástí SAP byla pro rozpočtové období 2000-2006 i finančně-technická pomoc jednotlivým zemím – program CARDS⁴¹.

Od ledna 2007 pak začíná působit nový nástroj předvstupní pomoci IPA.⁴² Vznikl sjednocením předchozích programů a finančních nástrojů jako byly PHARE, PHARE CBC, ISPA, SAPARD a již zmíněný

---

⁴⁰ Války v Chorvatsku v letech 1991–1993, Bosně a Hercegovině 1991–1995, krize a občanské nepokoje v Makedonii v roce 2001 a Kosovu 1999.

⁴¹ Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization.

⁴² The Instrument for Pre-Accession Assistance

CARDS. V letech 2007-2013 může být v rámci tohoto nástroje vyčerpáno celkem 11,5 miliardy eur. Cílem IPA je působit v následujících oblastech:

- 1) pomoc při transformaci a budování institucí – pro kandidátské země a potenciální kandidátské země západního Balkánu,
- 2) přeshraniční spolupráce - pro kandidátské země a potenciální kandidátské země západního Balkánu,
- 3) regionální rozvoj - pro kandidátské země,
- 4) rozvoj lidských zdrojů - pro kandidátské země,
- 5) rozvoj venkova - pro kandidátské země.

Body jedna a dva jsou určeny pro všechny přijímající země, v rámci složek tři až pět se jedná o víceleté programy, které jsou určeny pouze pro kandidátské státy. Ty jsou tímto způsobem připravovány na budoucí čerpání z evropských fondů. Přísun finančních prostředků je podmíněn plnou spoluprací s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY), která se týká všech zemí regionu s výjimkou Albánie.⁴³ Právě tak je možné vyvíjet tlak na dané země.

Západní Balkán je možno označit za specifický region, jehož země se potýkají s podobnými ekonomickými, politickými i sociálními problémy. Je jasně vymezen hranicemi členských států Unie. Na severu sousedí se Slovinskem, Maďarskem, na jihu pak s Řeckem, na západě Itálií a na východě Rumunskem a Bulharskem. Po posledním rozšíření EU se tak tento region stal jakousi uzavřenou enklávou Evropské unie a je tedy rozhodně v jejím zájmu tento region (známý pod názvem „sud střelného prachu“) co nejrychleji stabilizovat a včlenit do EU. Tento záměr potvrdila

---

⁴³ *Nástroj předvstupní pomoci (IPA)*. In: Euroskop.cz,
<http://www.euroskop.cz/8635/sekce/predvstupni-pomoc---ipa> (10. 3. 2009)

i Evropská rada na svém zasedání v řecké Soluni v roce 2005, kdy se zavázala přijmout všechny země západního Balkánu po splnění stejných podmínek, jaké se týkaly i EU12⁴⁴, tedy Kodaňských kritérií a třiceti pěti kapitol *acquis*.⁴⁵ Podívejme se tedy nyní na jednotlivé státy regionu a jejich aktuální pokrok v přibližování ke členství v EU.

2. 1 Albánie

Albánie je jedinou zemí regionu, která nebyla součástí bývalé Jugoslávie. Na rozdíl od poměrně liberálního Titova režimu, který svým občanům nejen umožňoval svobodně cestovat po světě, ale zajistil jim ve srovnání s ostatními socialistickými zeměmi dobrý životní standard, byla Albánie zcela izolována nejen od kapitalistických zemí, ale *de facto* od celého světa. Hodžův režim tak nakonec zemi přivedl k absolutnímu bankrotu – Albánie byla zemí spíše rozvojovou, a to i ve srovnání se státy typu Rumunska či Bulharska. I po pádu režimu v roce 1990 se situace příliš nezlepšila a několikrát došlo k opětovné destabilizaci země.⁴⁶ Od roku 2000 se však povedlo provést některé reformy a země se celkově stabilizovala. V lednu 2003 Albánie a EU zahájily jednání o uzavření SAD, k čemuž došlo dvanáctého března 2006. Nyní smlouva prochází procesem ratifikace parlamenty členských zemí EU.⁴⁷

---

⁴⁴ Nové členské státy ze střední a východní Evropy + Kypr a Malta, které vstoupily do EU při dvou vlnách východního rozšíření – v roce 2004 a 2007.

⁴⁵ *Proces stabilizace a přidružení*. In:

http://ec.europa.eu/enlargement/enlargement_process/accession_process/how_does_a_country_join_the_eu/sap/index_cs.htm (10. 3. 2009)

⁴⁶ Například v roce 1997 po krachu pyramidových her, díky kterým mnohé rodiny přišly o veškeré finanční úspory, se země ocitla na počátku chaosu. Zemi opouštěly desítky lodí s uprchlíky mířícími do Itálie. Do situace nakonec musela zasáhnout EU, která pomohla krizi řešit. Problematický byl i rok 1999, kdy do zbědované země mířily tisíce uprchlíků z Kosova.

⁴⁷ *EU regionally relevant activities in the Western Balkans 2008/09*. In: Europa.eu, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/highlight/eu_regional_wester_balkans_2008-2009_en.pdf (10. 3. 2009)

Všeobecně se očekává, že Albánie o členství požádá do konce této dekády, možná již během českého předsednictví.⁴⁸

I přes ekonomickou zaostalost a nepříliš stabilní politickou situaci panuje v EU všeobecná shoda, že je nutné Albánii integrovat spolu s jejími sousedy, ve kterých jsou Albánci významnými menšinami.⁴⁹ V dubnu 2009 se spolu s Chorvatskem stane členem NATO, což pro zemi bezpochyby znamená první symbolický krok mezi vyspělé a stabilní státy.

2. 2 Bosna a Hercegovina

Pokud pomineme Kosovo, Bosna a Hercegovina je bezkonkurenčně nejproblematictější zemí regionu, zvláště co se týká průběhu reforem a celkové politické stability země. Ta je tvořena dvěma samosprávnými entitami – Federací Bosna a Hercegovina, s hlavním městem Sarajevo, jež je i hlavním městem celé země, a Republikou srpskou, jejímž hlavním městem je Banja Luka. Často opomíjeným je ještě samosprávný Distrikt Brčko, jenž je jakousi třetí entitou. Problematické je rovněž etnické složení země, kde mírnou většinu tvoří sice Muslimové, avšak významnou část populace tvoří Srbové a Chorvaté. Slabinou země je centrální správa, která funguje velice špatně, je zkorumpovaná, většinu pravomocí mají entity, které spolu téměř nespolupracují, tudíž nalézt kompromis pro téměř cokoliv je často nemožné. Významnou roli ve správě země zastává i mezinárodním společenstvím jmenovaný Vysoký představitel pro BaH (VP), jehož existenci, jakož i entitů, zavedla Daytonská smlouva, která ukončila krvavou občanskou válku v zemi v roce 1995. Jeho úkolem je dohlížet na dodržování Daytonu a celkové politické stability v zemi. Tento

---

⁴⁸ *Albánie chce podat přihlášku do EU do konce června*. In: Euroskop.cz, <http://www.euroskop.cz/38/11116/clanek/albanie-chce-podat-prihlasku-do-eu-do-konce-cervna> (10. 3. 2009)

⁴⁹ Jedná se především o Makedonii, kde Albánci tvoří téměř třetinu obyvatelstva zvláště v západní části země, dále pak jižní Srbsko a Černou Horu. A samozřejmě nelze opominout Kosovo, jehož většinu obyvatelstva tvoří právě Albánci.

představitel rovněž zastává funkci Zvláštního představitele Evropské unie pro Bosnu a Hercegovinu (ZPEU) Jednání o uzavření SAD země zahájila mezi posledními v lednu 2006, dohoda byla podepsána šestnáctého června 2008 (ratifikována však zatím pouze Estonskem a Maďarskem)⁵⁰ po „mírném pokroku“ v reformě policie – došlo k dohodě o určitém společném fungování policejních složek na území celé Bosny a Hercegoviny. V křesle VP se vystřídalo několik předních diplomatů. Zatím jako poslední byl současný slovenský ministr zahraničí Miroslav Lajčák, který bude koncem března nahrazen rakouským diplomatem Valentinem Inzko.

Přestože se celková situace v zemi během již téměř 14 let od podpisu Daytonské dohody stabilizovala a znovuvypuknutí konfliktu již nehrozí, v rámci mise EUFOR - ALTHEA působí na území Bosny a Hercegoviny stále více jak 2 500 příslušníků ozbrojených složek z EU, kteří zde dohlíží na dodržování míru a pořádku a pomáhají místním autoritám v plnění jejich povinností. Misi Althea schválila Evropská rada v červenci 2004 a její působení v Bosně a Hercegovině je v souladu s Evropskou bezpečnostní a obrannou politikou. Zároveň zde působí evropská policejní mise (EUPM), jejíž mandát byl prodloužen o další dva roky. Vyprší tak na konci roku 2009, kdy již bude pravděpodobně zcela stažena.

2. 3 Černá Hora

Černá Hora je spolu se Srbskem doposud nejmladším státem Evropy, pokud pomineme případ Kosova.⁵¹ V rámci západního Balkánu je nejmenší zemí, jelikož její populace nedosahuje ani jednoho milionu.

---

⁵⁰ *EU regionally relevant activities in the Western Balkans 2008/09*. In: Europa.eu, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/highlight/eu_regional_wester_balkans_2008-2009_en.pdf (10. 3. 2009)

⁵¹ Kosovo totiž dosud ne všechny členské státy - a tudíž Unie jako celek - neuznaly jako nezávislý stát.

Vyhlásila nezávislost v roce 2006 po referendu, ve kterém většina Černohorců⁵² souhlasila s vyhlášením nezávislosti země a vystoupením z konfederace Srbsko a Černá Hora. Jako svůj přední cíl černohorské elity ihned určily co nejrychlejší integraci do NATO a Evropské unie. Bezprostředně po vyhlášení nezávislosti následovalo zahájení jednání s EU o uzavření SAD, což se povedlo relativně brzy díky plné spolupráci země s ICTY již v říjnu 2007, dosud ji ratifikovalo dvanáct zemí EU.⁵³ O členství v EU země překvapivě požádala na konci francouzského předsednictví v prosinci 2008. Přestože není členem EU, od zavedení eura do oběhu jej používá jako svoji oficiální měnu, jelikož předtím v zemi jako oficiální měna kolovala německá marka. Svůj zájem o členství deklarovala i oficiálním uznáním nezávislosti Kosova, což pochopitelně zhoršilo vzájemné srbsko-černohorské vztahy.⁵⁴

2. 4 Chorvatsko

Chorvatsko podepsalo Stabilizační a asociační dohodu 21. října 2001, necelé dva roky po úmrtí autoritářského prezidenta Franjo Tudjmana a prosazení liberální demokracie v čele s prezidentem Stipe Mesićem. O vstup požádalo 21. března 2003, přístupové rozhovory však byly neustále odkládány. Problémem totiž byla nedostatečná spolupráce Chorvatska s ICTY, zvláště s ohledem na nevydání chorvatského generála Ante Gotoviny, podezřelého z válečných zločinů, na což

---

⁵² Tato většina byla dle dohody s Vysokým představitelem pro SZBP stanovena nikoliv jako tradiční nadpoloviční většina, nýbrž 55% většina nutná pro možnost vyhlásit nezávislost.

⁵³ *EU regionally relevant activities in the Western Balkans 2008/09*. In: Europa.eu, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/highlight/eu_regional_wester_balkans_2008-2009_en.pdf (10. 3. 2009)

⁵⁴ *Nezávislost Kosova uznaly Černá Hora a Makedonie*. In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/nezavislost-kosova-uznaly-cerna-hora-a-makedonie> (10. 3. 2009)

opakovaně upozorňovala vrchní prokurátorka ICTY Carla de Ponte.⁵⁵ Jednání o vstupu byla nakonec zahájena až 4. října 2005, kdy po evidentním nátlaku⁵⁶ de Ponte 3. října potvrdila, že Chorvatsko již plně spolupracuje. Doposud Chorvatsko otevřelo 21 kapitol, uzavřelo však jen čtyři,⁵⁷ jelikož Slovinsko zablokovalo jakýkoliv další pokrok ve vyjednávání z důvodu nemožnosti nalézt kompromis ve vzájemném sporu o vedení pozemní a zvláště mořské hranice. Tyto rozpory se táhnou řadu let, fakticky od vyhlášení nezávislosti obou zemí na bývalé Jugoslávii v roce 1991. Celé řešení problému jasně prostupuje slovinská snaha udržet přístup pro své lodě do mezinárodních vod. Pokud by Slovinsko přijalo současný chorvatský návrh, tento přístup by ztratilo. České předsednictví se ústy ministra zahraničí distancovalo od tohoto sporu a žádá bilaterální jednání mezi Slovinskem a Chorvatskem.⁵⁸

Chorvatsko opakovaně zdůrazňuje své ambice do konce roku 2009 uzavřít jednání o vstupu a do Unie vstoupit nejpozději na počátku roku 2011. Tento cíl má podporu nejen ze strany Komise, či Parlamentu, ale i ze strany většiny členských států. Brzký vstup Chorvatska může být i v zájmu EU, neboť by k Přístupové smlouvě o vstupu Chorvatska mohl být připojen i dodatek k Lisabonské smlouvě, který si vyžádá možnost zopakovat „evropské referendum“ v Irsku a je třeba jej rovněž

---

⁵⁵ *Komise: Chorvatsko stále nemůže zahájit přístupové rozhovory.* In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/komise-chorvatsko-stle-neme-zahjit-pstupov-rozhovory> (10. 3. 2009)

⁵⁶ Turecko vyvíjelo stále větší diplomatický tlak na konečné zahájení svého vyjednávání o vstupu, a bylo zcela politicky neprůchodné – pro Německo, Francii, Polsko, aj., aby Turecko již jednalo a Chorvatsko stále ne.

⁵⁷ *News about Croatia.* In: Europa.eu, http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/whatsnew/croatia_en.htm (10. 3. 2009)

⁵⁸ *Schwarzenberg: Slovinsko a Chorvatsko si hraniční spor musejí vyřešit sami.* In: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/z_medii/schwarzenberg_slovinsko_a_chorvatsko_si.html (10. 3. 2009)

ratifikovat všemi členskými státy. I proto má pravděpodobně brzký chorvatský vstup takovou podporu. V případě, že by se objevil jiný kandidát s nadějí na brzký vstup, jako například Island, jenž by umožnil toto praktikovat, podpora Chorvatskému vstupu by pravděpodobně klesla. Že brzký vstup ještě není samozřejmostí Chorvatsko nedávno varovalo například Nizozemsko. Tamní ministr pro evropské záležitosti zpochybnil připravenost země uzavřít na konci roku vstupní rozhovory a připojit se k Unii již na počátku roku 2011.⁵⁹

2. 5 Kosovo (pod rezolucí RB 1244)

Kosovo je zcela nejmladším státem Evropy, jenž vyhlásil svoji nezávislost na Srbsku 16. února 2008, za podpory USA a předních zemí EU. Jeho nezávislost však odmítly uznat státy jako Rusko či Čína, které sami mají problémy se separatismem na svém území. Toto se týká i některých členských států Unie,⁶⁰ proto nelze v blízké době očekávat jakýkoliv posun v evropské agendě, a to ani zahájení jednání o SAD. Přesto poslední hodnotící zpráva EK hovoří o určitém posunu v přijímání *acquis*, zvláště v oblastech zemědělství, volného pohybu zboží a cel. Kosovo je nefunkční zemí, která je zcela závislá na zahraniční pomoci. Problémem země je též nefungující státní správa, všudypřítomná korupce, obchod s drogami, lidmi či zbraněmi. Navíc kosovská populace je velice mladá, více než polovina populace je mladší 30 let. Pokud jim nebude poskytnuta životní perspektiva, zemi to bude znovu a znovu destabilizovat.

2. 6 Makedonie

Makedonie uzavřela SAD devátého března 2001, tedy dříve než Chorvatsko. V prosinci 2005 jí byl udělen status kandidátské země, jednání však doposud nebyla zahájena. Země se tak dostala do velice

---

⁵⁹ *Chorvatsko není zralé pro EU, tvrdí nizozemský ministr.* In: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/clanek.phtml?id=624041> (10. 3. 2009)

⁶⁰ Kosovo dosud neuznaly Španělsko, Slovensko, Rumunsko, Kypr a Řecko.

specifického postavení „kandidáta čekatela.“ Zahájení vyjednávání opakovaně vetuje Řecko, které požaduje změnu názvu země, jelikož i severní část Řecka nese stejný název, proto si jej nárokuje pro sebe. V roce 2008 Řecko dokonce vetovalo vstup země do NATO spolu s Chorvatskem a Albánií. Makedonie je členem OSN pod prozatímním názvem FYROM,⁶¹ usiluje však o své uznání pod názvem Republika Makedonie. Pod tímto názvem ji uznává většina států světa, včetně Česka.⁶² Tento spor byk řešen i pod patronací OSN, avšak dosud se nepodařilo dosáhnout významnějšího posunu.⁶³

Dalším makedonským problémem je stále neuspokojivý průběh reformy a nedostatečné plnění Kodaňských kritérií, jak vyplývá z poslední hodnotící zprávy EK. Ta kritizuje dosud chybějící reformu soudnictví a slabou administrativu.⁶⁴ S napětím byly očekávány lokální a prezidentské volby, které se uskutečnily 22. března, jelikož parlamentní volby v roce 2008 zcela nesplnily mezinárodní standardy. Při výrazném posunu směrem ke splnění všech mezinárodněprávních standardů by jednání o vstupu mohla začít velmi brzy, jak zdůraznil komisař pro rozšíření Rehn, či rezoluce Evropského parlamentu, žádající urychlené zahájení rozhovorů, neboť hrozí demotivace země z dlouhodobého

---

⁶¹ *Bývalá jugoslávská republika Makedonie – Former Yugoslav Republic of Macedonia. Členské státy Valné shromáždění.* In: <http://www.osn.cz/system-osn/clenske-staty/?i=199> (10. 3. 2009)

⁶² *Makedonie (FYROM).* In: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/makedonie_fyrom/index.html (10. 3. 2009)

⁶³ *Macedonia Respects Greece's Identity.* In: BalkanInSight.com, <http://balkaninsight.com/en/main/news/17682/> (28. 3. 2009)

⁶⁴ *THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA 2008 PROGRESS REPORT.* In: Europa.eu, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/key-documents/reports_nov_2008/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia_progress_report_en.pdf (10. 3. 2009)

setrvání v pozici „kandidáta čekatele.“⁶⁵ Jak následující den po proběhnutých volbách oznámil představitel EU pro Makedonii Erwan Fouere, volby proběhly řádně a v pozitivní atmosféře.⁶⁶ Tudiž tento argument pro obstrukce a další oddalování počátku vyjednávání ze strany EU byl odstraněn.

2. 7 Srbsko

Srbsko je spolu s Černou Horou nejmladším, mezinárodně uznaným, státem Evropy. Vzniklo po vystoupení Černé Hory ze společného svazku po referendu v roce 2006. V dubnu 2008 podepsalo SAD, avšak její ratifikace státy EU je podmíněna plnou spoluprací s Mezinárodním soudním dvorem. Svoji snahu země potvrdila v červenci téhož roku zatčením a vydáním Radovana Karadžiče, bývalého předáka bosenských Srbů, podezřelého z válečných zločinů. Některé státy Unie, zvláště Nizozemsko však ratifikaci SAD podmiňují zatčením a vydáním Ratka Mladiće, bývalého velitele vojsk bosenských Srbů a blízkého Karadžičova spolupracovníka. Zde se však Srbska několikrát zastal český ministr zahraničí Schwarzenberg, který odmítnul absolutní blokování postupu země směrem ke členství, například nizozemské blokování ratifikace Stabilizační a asociační dohody. Není možné obětovat evropskou budoucnost celé země díky nezadržení jediného „zločince.“⁶⁷

---

⁶⁵ *MEPs urge EU to decide on Macedonia accession talks.* In: EuObserver, <http://euobserver.com/9/27765> (10. 3. 2009)

⁶⁶ *Macedonia holds peaceful elections.* In: EuObserver.com, <http://euobserver.com/9/27828> (28. 3. 2009)

⁶⁷ *Schwarzenberg: Priorita předsednictví je integrace Balkánu.* In: ČeskeNoviny.cz, http://www.ceskenoviny.cz/news/index_view.php?id=352346>.

BANCROFT, Ian: *Welcoming the Balkans In its new EU presidency, the Czech Republic must rescue plans for the accession of the western Balkans.* In: Guardian.co.uk, <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/jan/21/eu-czech-balkans> (28. 3. 2009)

Další významnou komplikací bylo jednostranné vyhlášení nezávislosti jihosrbské provincie Kosovo, kterou Srbsko považuje za integrální část svého území, „kolébku národa“ a odmítá se jí vzdát. Kosovo však od intervence NATO v roce 1999 fungovalo zcela nezávisle na Srbsku, pod správou OSN. Přestože po posledních volbách se k moci dostala liberální koalice v čele s premiérem Mirko Cvetkovićem a prezidentem Borisem Tadićem, silnou pozici v zemi stále mají Radikální strana Srbska Vojislava Šešelje a Demokratická strana bývalého premiéra Vojislava Koštunici, které odmítly podepsat SAD platnou pouze pro Srbsko bez Kosova.

Srbsko nadále odmítá jakkoliv spojovat osud Kosova se svým postupem na cestě do EU, považuje jej za své území. Srbský prezident Tadić rovněž připustil rozdělení Kosova a připojení severní části zpět k Srbsku.

3. ČESKÁ REPUBLIKA A JEJÍ ZÁJMY V REGIONU ZÁPADNÍHO BALKÁNU

Po pádu komunismu v Česku (Československu) se politické a ekonomické elity snažily Česko velice rychle transformovat a posílit jeho politické a ekonomické vazby na západní Evropu, za cenu opuštění tradičních trhů pro české producenty. Mezi tato tradiční odbytiště patřily i státy rozpadnuvši se Jugoslávie, které se právě zmítaly v občanských válkách. Jejich schopnost absorbovat české výrobky a služby tudyž byla minimální. Po částečné stabilizaci regionu se alespoň na pobřeží vrátili čeští turisté, nikoliv však tolik české firmy.

S regionem západního Balkánu, či alespoň jeho větší částí máme i společný kus historie, byli jsme až do konce první světové války součástí jednoho politického celku - Rakousko-Uherska. Nyní je pravděpodobné, že opět součástí jednoho politického celku – Evropské unie – budeme. Jelikož se jedná o státy stejně (Srbsko), či méně lidnaté, mohly by se pro nás stát vítaným spojencem při prosazování zájmů malých států.

Opominout nelze ani bezpečnostní zájmy. Region západního Balkánu je nám geograficky velice blízko a díky faktické neexistenci českých hranic se k nám snadno mohou dostat veškeré symboly špatně fungujícího státu – drogy, mafie, obchod s lidmi. Stejně tak vypuknutí dalšího vojenského konfliktu v regionu by pro Česko znamenal pravděpodobný příliv uprchlíků. Je tedy v našem bytostném zájmu, aby byl region západního Balkánu maximálně stabilní a prosperující. Soustředme se nyní na jednotlivé body vzájemných vztahů, tak jak jsme si je tu nastínili.

3. 1 Hospodářské zájmy

V oblasti západního Balkánu má Česko již dnes své významné obchodní zájmy a rovněž se snaží vrátit na tamní trhy, které díky balkánským válkám opustilo a dnes české firmy téměř výlučně působí

pouze v Chorvatsku.⁶⁸ Jelikož celý region je až na některé výjimky zastaralý, ve smyslu pozemní infrastruktury, výroby a rozvodů elektrické energie, zpracování přírodních zdrojů, či obrovského turistického potenciálu, který není až na chorvatsko-černohorské pobřeží příliš využíván, celý region představuje pro české firmy a podnikatele perspektivní trh a vítané odbytiště pro jejich výrobky a služby.

Výhodou je existence zóny volného obchodu, jenž vznikla v listopadu 2007 mezi osmi zeměmi jihovýchodní Evropy (Albánie, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Chorvatska, Kosova (UNMIK), Makedonie, Moldavska a Srbska), jež podepsaly novou Smlouvu o vytvoření Středoevropské zóny volného obchodu (CEFTA). Původní CEFTA existovala mezi zeměmi střední Evropy, Slovinskem, Rumunskem a Bulharskem, které se postupně přidávaly v letech 1992 – 1998. Poslední vstoupilo v roce 2002 Chorvatsko. Po rozšíření EU 2004/2007 však většina členských zemí CEFTA ukončila členství. Odchodem Rumunska a Bulharska ke konci roku 2006 zůstaly členskými státy původní CEFTA již jen Chorvatsko a Makedonie. Nová smlouva znamená vznik trhu s téměř 30 miliony obyvatel a plnou liberalizaci nejméně 90 % vzájemného obchodu.

Všechny země regionu mají mnoho věcí společných. Zaměříme se především na hlavní příležitosti, které čekají na české podnikatelské subjekty, tak jak jsou zpracovány na stránkách MZV ČR.

Pro *Albánii*⁶⁹ bylo Československo do pádu železné opony největším obchodním partnerem, tvořícím 11 % obchodní výměny země. Většina ekonomických vztahů byla po roce 1990 přerušena a až po roce 2001 se podařilo postupně obchodní výměnu významně obnovit, i když s poklesem v posledních dvou letech (viz tabulka níže). V rámci

---

⁶⁸ *Česko a západní Balkán*. In:

<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rijen-2008/cesko-a-zapadni-balkan/1001752/50609/> (10. 3. 2009)

⁶⁹ *Perspektivy české spolupráce na západním Balkánu*. In:

<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statni-podpora-exportu/ceska-spoluprace-zapadni-balkan/1000485/48651/> (10. 3. 2009)

vzájemného obchodu má Česko trvalý přebytek přesahující každoročně deset miliard dolarů, s vrcholem v roce 2005, kdy přesáhl osmnáct miliard dolarů. Veliký potenciál pro české firmy mají především energetika, petrochemický průmysl včetně rafinérií ropy (Albánie má největší zdroje přírodního asfaltu na světě), celková výstavba infrastruktury, která je i na balkánské poměry v katastrofálním stavu. Obrovský potenciál, který české firmy, ani soukromé osoby prozatím příliš neobjevily, je pak cestovní ruch. Albánie leží na březích Jaderského a Jónského moře, mezi Černou Horou a Řeckem, tedy zeměmi, na jejichž pláži míří každoročně desetitisíce Čechů.

Bilance vzájemné obchodní výměny ČR/Albánie (mil. eur).

Název	2003	2004	2005	2006	2007	I-VIII 2008
Vývoz	12,184	14,712	19,576	16,01	14,658	11,784
Dovoz	0,806	1,473	1,020	3,11	0,678	0,766
Saldo	11,378	13,239	18,556	12,90	13,98	11,018
Obrat	12,990	16,186	20,596	19,12	15,336	12,551

(zdroj MZV ČR)

*Bosna a Hercegovina*⁷⁰ má velkou výhodu ve své strategické poloze, neboť leží přibližně ve středu západobalkánského regionu, se silnými ekonomickými a sociálními vazbami na Srbsko a Chorvatsko. Jelikož právě tato země byla nejvíce postižena válkami v devadesátých letech, její trh je nejvíce otevřen pro dovozy z Česka, které dlouhodobě rostou (viz tabulka níže). Stejně jako v případě Albánie tu mají české výrobky a firmy výborné jméno, což dosud pomohlo zvláště exportérům v oblasti energetických zařízení, dopravních vozidel, těžké metalurgie a chemického průmyslu. Vzájemný kontakt je navíc usnadněn o menší jazykovou bariéru, než je tomu v případě Albánie.

⁷⁰ *Obchodní a ekonomická spolupráce Bosny a Hercegoviny s ČR.* In:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bosna_a_hercegovina/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

Na trhu BaH se podařilo prosadit dvěma největším českým firmám – ČEZu a Škoda Auto. ČEZ založil dceřinou firmu CEZ BaH d.o.o., prostřednictvím které se ČEZ na konci roku 2006 zavázal investovat 1,5 miliardy eur do rekonstrukce tepelné elektrárny Gacko a výstavby Gacko II. ve východní Bosně. Další velkou českou investicí je montáž automobilů Škoda (Octavia, Fabia) v závodě Volkswagen na předměstí Sarajeva. Škoda je celkově v BaH úspěšná, od roku 2005 je nejprodávanější značkou skupiny Volkswagen.

Bilance vzájemné obchodní výměny ČR/Bosna a Hercegovina (mil. eur)

	2003	2004	2005	2006	2007
Vývoz z ČR	76,177	85,379	107,044	115,603	117,360
Dovoz do ČR	6,091	5,997	21,866	27,377	33,378
Saldo	+ 70,086	+ 79,382	+ 85,178	+ 88,226	150,738
Obrat	82,268	91,376	128,910	142,980	+ 83,982

(zdroj MZV ČR)

Černá Hora představuje v regionu nejmenší ekonomiku, čítající něco málo přes 600 tisíc spotřebitelů (viz tabulka č. 2), což je méně než třetina druhého nejmenšího Kosova. Výhodou na druhé straně může být černohorská měna, euro, které země jednostranně zavedla od ledna 2002 jako náhradu jako za dosud obíhající německou marku. Celková obchodní výměna mezi Českem a Černou Horou je prozatím minimální, vzájemné ekonomické vztahy opomíjí i oficiální stránky MZV ČR, které i nadále poukazují pouze na Srbsko. Dle dostupných údajů statistického úřadu Černé Hory pro rok 2008 se dovoz z ČR pohybuje na 0,92 % celkových dovozů do země, naopak vývoz do ČR představuje 1,15 % celkových vývozů ČH. Jako u jediné ze studovaných zemí zde má Česko výrazně zápornou obchodní bilanci ve vzájemném obchodě, za rok 2008 čítající 18 milionů eur.

Bilance vzájemné obchodní výměny ČR/Černá Hora (tisíc eur)⁷¹

Robna razmjena po zemljama po opštem sistemu trgovine				hilj.EUR
ZEMLJA	IZVOZ	% učešća	UVOZ	% učešća
UKUPNO	495,184.34	100.00	1,948,606.07	100.00
UKUPNO EU	277,608.74	56.06	634,543.17	32.56
Austrija	9,538.99	1.93	67,742.09	3.48
Belgija	141.30	0.03	5,319.26	0.27
Bugarska	314.48	0.06	10,778.24	0.55
Češka	4,571.26	0.92	22,500.10	1.15

(zdroj statistický úřad Černé Hory)

*Chorvatsko*⁷² představuje pro mnoho Čechů pouze místo pro příjemnou letní dovolenou na Jadranu, ale fakt, že obě země spolu čile obchodují, již není tolik známý. Pro české exportéry do Chorvatska mohou být zajímavé oblasti rozvoje a obnovy dopravní infrastruktury, oblast ekologie a čištění odpadních vod a subdodavatelská činnost pro chorvatský zpracovatelský průmysl. „Velvyslanectví ČR eviduje od chorvatských firem žádosti o kontakt na firmy v ČR zabývající se výrobou textilu (nikoliv však oděvů), skla v jeho nejrůznějších formách, metalurgických produktů (trubky, profily, betonářská ocel, apod.). V posledních dvou letech roste zájem chorvatských subjektů o výrobce potravinářských výrobků v ČR. Z výše uvedených skutečností vyplývá, že na chorvatském trhu by v budoucnu mohly uspět české firmy – exportéři podnikající ve výše vyjmenovaných odvětvích.“

České firmy se rovněž mohou ucházet o četné veřejné zakázky pro výstavbu železničních koridorů, stavbu dálničních tahů, obnovu vozového parku městské hromadné dopravy či chorvatských železnic. Zde je obrovská příležitost zejména pro českého výrobce vlakových

⁷¹ SPOLJNA TRGOVINA. In: <http://www.monstat.cg.yu/menigodisnjipodaci.htm> (10. 3. 2009)

⁷² *Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR*. In: BusinessInfo.cz, <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chorvatsko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1001165/> (10. 3. 2009)

Obchodní a ekonomická spolupráce Chorvatska s ČR. In: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/chorvatsko/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

souprav a tramvají koncern Škoda Plzeň, výrobce městských autobusů SOR Libchavy, či litomyšlské Iveco (Karosa), pražské výrobce tramvají INEKON, a mnohé další, z nichž některé už své výrobky na chorvatském trhu prosadily.⁷³ Rovněž některým chorvatským výrobcům se podařilo prosadit se na českém trhu. Jako nejznámější uvedme Podravku, která nejen že uspěla se svými dochucovadly, ale ovládla též českého producenta rýže a luštěnin Lagris. Další známou chorvatskou firmou je pak síť autoservisů Merkur.

Chorvatsku se však stále nedaří výrazně zápornou obchodní bilanci s průmyslovými výrobky vyrovnávat, a to ani prostřednictvím zaměření ekonomiky na cestovní ruch a díky faktu, že Chorvatsko je pro Čechy zdaleka nejoblíbenější přímořskou destinací.

Bilance vzájemné obchodní výměny ČR/Chorvatsko (mi. USD)⁷⁴

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Vývoz zboží z ČR	266	353	396	435	485	558
Dovoz zboží do ČR	40	46	50	77	117	137
Obchodní obrát	306	399	446	512	602	695
Saldo	-226	-307	-346	-358	-368	- 421

(zdroj MZV ČR)

Kosovo, jako doposud plně neuznaná země Evropy, momentálně řeší především politickou stabilitu a posílení státních institucí země. Celkem 125 milionů eur vyčlenila letos EK pro Kosovo v rámci IPA. I přes celkovou nestabilitu se do Kosova již některé české firmy vydaly. V Kosovu se totiž nachází velice významné nerostné bohatství, například

⁷³ *Referenční listina SOR*. In: <http://www.sor.cz/site/referencni-listina> (10. 3. 2009)

⁷⁴ *Obchodní a ekonomická spolupráce Chorvatska s ČR*. In: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/chorvatsko/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

zásoby lignitu jsou páté největší na světě (odhadované na 15 miliard tun), významná jsou rovněž zdroje zinku a cínu.

K velkým problémům Kosova patří především chronický nedostatek elektrické energie a špatné zásobování pitnou vodou. České firmy budou mít v budoucnu příležitost uplatnit se především v sektoru odpadového hospodářství, dodávek komunálních technologií a při zpracování a realizaci projektů souvisejících s odstraňováním ekologických zátěží.

*Makedonie*⁷⁵ nepatří mezi významná odbytíště českých výrobců, potenciál vzájemných obchodů je mnohem větší než 41 milionů eur pro rok 2007. Mezi hlavní produkty, jež čeští výrobci exportují do této země, patří především osobní automobily, prací a čisticí prostředky, potraviny (mléko, tvaroh, sýry, hovězí maso), papír, hutnické výrobky.

Stejně tak jako v případě předešlých zemí se o vhodné příležitosti zajímá český elektrárenský koncern ČEZ, jenž má v zemi rovněž své zastoupení. Makedonie připravuje celkovou modernizaci produkce elektřiny, rozvodů a zásobování zákazníků. Perspektivu má též výstavba pozemní infrastruktury, či rozvoj městské hromadné dopravy (hlavní město Skopje uvažuje o zavedení tramvajové dopravy – příležitost pro české výrobce), dále pak obnova zastaralého vozového parku – dodávek autobusů a nákladních vozů (Tatra), modernizace veřejného osvětlení, rovněž výstavba čističek odpadních vod, s čímž mají české firmy dlouhodobé zkušenosti.

Bilance vzájemné obchodní výměny ČR/Makedonie

Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Obrat	13,051	19,874	28,837	43,311	41,453
Vývoz	8,854	13,101	20,340	29,645	30,824
Dovoz	4,197	6,773	8,497	13,666	10,629
Saldo	4,658	6,327	11,843	15,980	20,195

(zdroj MZV ČR)

⁷⁵ *Obchodní a ekonomická a obchodní spolupráce Makedonie s ČR.* In: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/makedonie_fyrom/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

Srbsko⁷⁶ představuje pro Česko po Chorvatsku největšího obchodního partnera na západním Balkáně, s obrovským potenciálem pro další nárůst. Český vývoz do Srbska vzrostl v roce 2006 oproti předchozímu roku o 119 % na 5,8 miliard korun. Dovoz ze Srbska pak vzrostl o 159 % na 2,3 miliardy korun. Česko tak mělo přebytek v obchodní bilanci 3,5 miliardy korun. Srbská liberální vláda provádí potřebné reformy a v zemi se postupně lepší podnikatelské prostředí, čehož stále více využívají i české podnikatelské subjekty.

Obrovskou výhodou je relativně velký trh (téměř sedm a půl milionů spotřebitelů, což je třetina obyvatel celého regionu (viz tabulka dvě). Dále pak levná a vzdělaná pracovní síla, úspěšně zakončená privatizace bankovníctví, výhodná poloha na hranicích EU (Maďarsko), potřeba masivních investic do infrastruktury, dosud málo proběhnuvších investic „na zelené louce), v posledních letech rychlý růst ekonomiky. Stejně jako v sousední BaH, Rumunsku, či Bulharsku i zde významně působí koncern ČEZ.

Bilance vzájemné obchodní výměny ČR/Srbsko

Bilaterální obchodní vztahy Srbska a ČR zaznamenaly v průběhu roku 2006 prudkou dynamiku.

Čs. export se za rok 2006 zvýšil proti roku 2005 o 119 % a dosáhl hodnoty 5,78 mld. Kč,

Čs. dovoz se zvýšil o 159 % na 2,32 mld. Kč.

Obchodní obrát se zvýšil o 128 % a dosáhl 8,1 mld. Kč.

Obchodní bilance činí 3,46 mld. Kč ve prospěch ČR, v roce 2005 činila 1,74 mld. Kč.

(zdroj MZV ČR)

⁷⁶ *Obchodní a ekonomická spolupráce Srbska s ČR.* In: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/srbsko/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

Mezi ekonomické zájmy, které Česko má na případném dalším rozšíření (rozšířeních), bezpochyby patří i otázka financí, plynoucí do Česka ze strukturálních fondů EU, respektive jejich výše po případném takovém rozšíření. Česko a ostatní přistupující země v roce 2002 na Kodaňském summitu opakovaně zdůrazňovaly, že není možné, aby se z pozice výrazně chudší země ihned zařadilo mezi tzv. čisté plátce. Tomu bylo nakonec zabráněno zásahem Dánska, které prosadilo rozpočtové kompenzace pro země, u kterých to nejvíce hrozilo, mimo jiné i pro Česko. Při jednání o finanční perspektivě pro období 2007 – 2013 nové členské státy tvrdě hájily své právo na výraznou finanční pomoc z fondů EU. Tu si také nakonec prosadily za cenu postupného omezování finanční pomoci „statisticky“ zbohatnuvších chudých regionů EU15, což se týkalo především Irska, Španělska, Řecka či východního Finska.

Jak je vidět z tabulky jedna, Česko si ve srovnání s průměrem výkonnosti ekonomik EU27 nestojí špatně. V roce 2007 se s 82 % nacházelo na druhém místě mezi postkomunistickými zeměmi, hned za Slovinskem. V případě přistoupení skupinky západobalkánských zemí s výrazně nižší ekonomickou výkonností (s výjimkou Chorvatska, které dosahuje již přibližně 50 % z průměru EU27), se některé české regiony pravděpodobně ocitnou s těmi slovinskými, řeckými či španělskými v pozici, kdy již budou statisticky „příliš bohaté“ a nebudou mít tedy nárok na většinu peněz ze strukturálních fondů. Ty se přesunou k výrazně chudším nováčkům, Ovšem je třeba zvážit, zdali Česko vstupovalo do EU pouze kvůli strukturálním fondům, či jiným pozitivům, podstatně více přínosným pro českou ekonomiku. Případná ztráta nároku na strukturální pomoc samozřejmě může a pravděpodobně bude vítanou záminkou pro populistické strany, proč takovéto rozšíření odmítnout.

3. 2 Politické zájmy

Česká republika patří v rámci Unie mezi střední, či spíše menší členské země, ve skupině s Belgií, Maďarskem, Portugalskem, Řeckem, Švédskem, Rakouskem, Nizozemím, Bulharskem, a snad i Slovenskem, a Finskem, s kterými můžeme mít v celé řadě oblastí stejné či alespoň podobné preference a zájmy. Změna hlasování v Radě a zrušení práva veta v celé řadě nových oblastí, tak jak to stanovuje Lisabonská smlouva, bude vyžadovat podstatně častější hledání koalic k prosazení či zamítnutí určitého návrhu. Proto může být pro Česko výhodné mít v Unii další státy patřící mezi menší a malé země, jenž by též měly podobné názory na řadu oblastí a zvýšily tím její koaliční potenciál. S pomocí těchto kulturně a jazykově spřízněných zemí by Česko mohlo rovněž snáze obhajovat své smýšlení a postoje, tentokrát proti státům stejné velikosti, avšak bohatších (Belgie, Švédsko, Finsko).

3. 3 Strategicko-bezpečnostní zájmy

Opomenout samozřejmě nelze ani strategicko-bezpečnostní zájmy. Jak jsme si již řekli, Česko má na západním Balkáně významné obchodní vazby, které se daří posilovat, je tedy v jeho zájmu stabilní odbytiště výrobků a služeb. V případě opětovné destabilizace regionu či případného vojenského konfliktu je navíc vysoce pravděpodobný příliv přistěhovalců či uprchlíků, jenž by se nevyhnul ani ČR, se všemi finančními nároky a komplikacemi, které by přinesl. Celkově destabilizované státy jsou rovněž velice náchylné k šíření organizovaného zločinu ve všech jeho podobách – obchod s lidmi, prostituce, výroba a šíření drog, obchod se zbraněmi, pašování kradeného zboží, atd.

Pokud přihlídneme k strategickým zájmům ČR, je zcela zřejmý zájem ČR, aby byl celý region hladce integrován do euroatlantických struktur, tak jak se to již děje díky vstupu Albánie a Chorvatska do NATO v dubnu 2009.

4. EU A JEJÍ PODPORA ROZŠÍŘENÍ NA ZÁPADNÍ BALKÁN

Pokrok v přibližování se západního Balkánu Evropské unii si Česko zvolilo jako jednu ze svých priorit pro své půlroční působení v čele EU. Jelikož však předsedá unii dvaceti sedmi zemí, musí brát v potaz nejen vlastní postoje, či názory podobně smýšlejících členů, ale názory i zcela opačné, které se ovšem může pokusit přesvědčit či alespoň neutralizovat. Hned na začátku předsednictví se čeští představitelé musely neplánovaně soustředit na řešení stupňující se izraelsko-palestinské krize, stejně jako urychleně jednat o okamžitém obnovení dodávek zemního plynu do Evropy přes území Ukrajiny, které byly z důvodu ukrajinsko-ruské roztržky na několik týdnů přerušeny. V tu dobu byla pochopitelně problematika další expanze Unie mimo pozornost médií a i české předsednictví se apriorně snažilo nalézt řešení výše dvou zmíněných problémů.

4. 1 Politická připravenost a ochota EU k rozšíření

V prosinci 2002 EU na summitu v Kodani uzavřela vyjednávání o vstupu s deseti kandidátskými zeměmi, jejichž vstup byl plánován a nakonec i proběhl v květnu 2004. Tomu však předcházel mnohaletý proces příprav jak na straně kandidátských zemí, tak i Unie samotné. Vyjednávání s první šesticí adeptů na členství – tzv. „lucemburskou šestkou“⁷⁷ bylo sice zahájeno již v roce 1998, avšak institucionálně Unie, fungující dle Amsterodamské smlouvy, nebyla na rozšíření připravena. Proto byla zahájena mezivládní konference, jejímž cílem bylo přijetí smluvní novelizace, která by EU na rozšíření především s ohledem na fungování institucí připravila. Výsledkem této konference byla tzv. Smlouva z Nice, přijatá v prosinci 2000, která však byla v následujícím roce Irskem odmítnuta v referendu. Po velkém nátlaku na tuto zemi došlo k zopakování referenda a Irové v říjnu 2002 smlouvu schválili. Zde je zřejmá podobnost s poslední novelizací unijních smluv – Lisabonskou

---

⁷⁷ Jednání s Českem, Polskem, Maďarskem, Slovinskem, Estonskem a Kyprem bylo zahájeno během lucemburského předsednictví, proto „lucemburská šestka“.

smlouvou, která má totožný osud a očekává se opakování irského referenda.

Díky přijetí Niceské smlouvy se do dubna 2004 patnáctičlenná Unie během necelých tří roků téměř zdvojnásobila na současných dvacet sedm států. Přestože šlo o postupný proces, v řadě původních členských států se obyvatelstvo nedokázalo s novou situací vyrovnat. Svůj zmatek a strach nakonec vyjádřili o rok později, v létě 2005, kdy obyvatelstvo zakladatelských států Francie a Nizozemska tzv. Ústavní smlouvu odmítlo v referendech. Pozdější průzkumy veřejného mínění sice prokázaly, že obyvatelé těchto zemí de facto nehlasovali proti nové smlouvě, jako spíše proti proběhnuvšímu rozšíření, z kterého měli obavy. V rozporu s původními sliby zůstala většina unijních pracovních trhů pro nováčky uzavřena, výjimkou byli pouze Británie, Irsko a Švédsko, ke kterým se postupně přidávaly další. Po období sebereflexe se sice Unie byla schopná dohodnout na nové smlouvě, reformující fungování institucí rozšířené EU – Lisabonské smlouvy, avšak i ta byla v roce 2008 odmítnuta v referendu v Irsku.⁷⁸

Od té doby ochota dále se rozšířit mezi některými členskými státy významně poklesla. Navíc podle dat posledního eurobarometru se situace ohledně podpory rozšíření mezi obyvatelstvem EU27 nijak výrazněji nemění, tj. je odmítáno. Jak je vidět z tabulky tři, až na Chorvatsko se v průzkumu vždy více respondentů z EU 27 vyslovilo proti rozšíření o jednotlivé západobalkánské země. Větší podporu má další expanze mezi novými členskými státy, jejichž vlády ostatně patří mezi její hlavní advokáty. Státy jako Francie či Německo sice zdůrazňují, že další rozšíření plně podporují, přesto nejprve požadují schválení Lisabonu⁷⁹

---

⁷⁸ Je vysoce pravděpodobné, že referendum v Irsku se bude během léta, či podzimu 2009 opakovat.

⁷⁹ Lisabonskou smlouvu dosud schválilo 23 členských států, v Německu a Polsku chybí podpis prezidenta, v Česku dosud chybí souhlas senátu a rovněž podpis prezidenta.

Další rozšíření de facto ani momentálně není možné, neboť Unie funguje podle smluvního rámce Smlouvy z Nice. Ta počítá s maximálním počtem členských států, jaký má dnešní EU, tedy 27. Pro případné další rozšíření je tedy nezbytné reformovat unijní instituce a nově přerozdělit zastoupení členských a případných nových členských států.

Pro finální schválení Lisabonské smlouvy k ní bude třeba připojit dodatek, zachovávající eurokomisaře pro každý členský stát, stejně tak zdůrazňující irskou neutralitu a vylučující možnost Unie jakkoliv se vměšovat do rodinného práva. Tento dodatek musí projít ratifikací všech zemí Unie, tedy i těch, které již smlouvu v původní podobě schválily. Toto by však mohlo znamenat riziko dalšího zdržení či vyvolat požadavek na vypsání referenda i v jiných zemích EU, například v Británii. Jelikož se na konci roku 2008 někteří politici na Islandu vyslovili pro vstup země do EU a přijetí eura, objevila se jiná možnost urychlené ratifikace. Protože Island je vyspělou zemí, která je součástí Evropského hospodářského prostoru a implementovalo již většinu unijního *acquis*, je pravděpodobné, že by bylo schopné případná jednání zakončit velice rychle a do EU vstoupit již na počátku roku 2011.⁸⁰ Právě k přístupové smlouvě Islandu by bylo možné „irský protokol“ připojit. Lisabonská smlouva by tak mohla vstoupit v platnost rovněž od počátku roku 2011 (či druhé poloviny roku 2010).

Pokud se tak stane, bude velice zajímavé sledovat nastalou situaci ohledně složení Evropské komise. Jelikož Irsko si téměř jistě vynutí zachování principu jedna země – jeden komisař, bude třeba před případným rozšířením nalézt nějaký nový kompromis. Jinak by to znamenalo, že Komise se rozroste o dalších sedm členů (osm v případě členství Islandu).

---

⁸⁰ *Island a vstup do Unie? Zřejmě v rekordním čase.* In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/island-a-vstup-do-unie-zrejme-v-rekordnim-case-005563> (10. 3. 2009)

4. 2 Vliv rozšíření na rozpočet EU

Když dánské předsednictví v prosinci 2002 v Kodani usilovně pracovalo na uzavření dohody o připojení deseti nových členských zemí, obě strany vystupovaly velice neústupně. Členské státy odmítaly „platit“ a přispět tak z unijních fondů deseti nováčkům více než bylo v rámci rozpočtového plánu Agenda 2000 připraveno na rozšíření o šest zemí. Na druhé straně stály přístupující země, požadující maximální navýšení veškerých plateb. Jako by se vytratil ten tolik všemi stranami zdůrazňovaný zázrak znovusjednocení Evropy a celé rozšíření bylo jen o tom „kdo kolik dá a kdo kolik dostane.“

Nakonec se naštěstí podařilo dospět k dohodě. Deset nových členských států z unijních rozpočtů získalo pro období 2004 – 2006 40,6 miliard eur – jednalo se o příjmy do zemědělství, strukturální fondy, platby pro vnitřní politiky, administraci a rozpočtové kompenzace, které si některé členské státy včetně Česka nakonec vymohly (aby se nestaly v prvních třech letech členství čistými plátcí). Do rozpočtů EU nové členské státy odvedli celkem 14,7 miliard eur. Z toho plyne, že jejich čisté příjmy z rozpočtů EU činily za tři roky přibližně 26 miliard eur, pro 10 nových členských států, pro přibližně 70 milionů nových občanů Evropské unie.⁸¹ Pro přiblížení částky: rozpočet EU jako celku je pro rok 2009 přes 116 miliard eur⁸² - a to pro přibližně 495 milionů obyvatel EU z 27 členských států (viz. tabulka dvě v příloze).

Pokud bychom uvažovali, že všechny západobalkánské země vstoupí do EU jako tzv. „big bang“ – všechny zároveň, Unie by se rozšířila sice o sedm nových zemí, avšak jejich celková populace čítá přibližně 25 milionů obyvatel, tj. cca pět procent obyvatelstva dnešní

---

⁸¹ HAD, Miloslav a kol.: *Česká republika v Evropské unii. Členství, přínosy, výzvy*. Praha, Linde Praha 2006, 114-115.

⁸² *Rozpočet EU na rok 2009*. In: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/rozpocet_eu_44899.html (10. 3. 2009)

Unie. To by představovalo pro unijní rozpočet poměrně malé zatížení. Zvláště pokud neopomeneme fakt, že tímto rozšířením by některé z aktuálně chudších regionů (Španělsko, Řecko, Portugalsko, Slovinsko, Česko) rázem zbohatly a jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, ztratily by nárok na část pomoci ze strukturálních fondů Unie.

4. 3 „Big bang“ nebo individualita?

Jak již bylo řečeno, nejpokročilejším kandidátem na vstup je v době psaní této práce Chorvatsko, které by rádo uzavřelo svá jednání o přistoupení do konce roku 2009, tak aby mohlo vstoupit do Unie k prvnímu lednu 2011. Toto úsilí podporuje i Komise, a alespoň prozatím i většina členských států. U ostatních států regionu se zatím o jakémkoliv konkrétním datu nemluví, očekává se, že by mohly vstoupit mezi lety 2015–2020.

Po rozpadu Jugoslávie v roce 1991 na jejím území postupně vzniklo sedm států, jejichž hranice se ani zdaleka nekryjí s hranicemi etnickými, což se týká většiny států regionu, snad s výjimkou Slovinska a Albánie. Některé tyto státy si nebyly dosud schopny vypořádat své územní nároky se svými sousedy, jako jsme toho nyní svědky v případě slovinsko-chorvatského hraničního sporu. Přestože se jedná o dva nejstabilnější a nejbohatší státy regionu, nezabránilo to Slovinsku z pozice členské země Unie zablokovat přístupová jednání Chorvatska a ohrozit tak jeho ambice maximálně urychlit svůj vstup do EU. Je proto možné, že po svém vstupu a získání práva veta v různých oblastech unijních politik by i Chorvatsko mohlo zneužít svého postavení k vydírání kandidátských zemí za účelem obhajoby vlastních pozic, tak jak to činí právě Slovinsko.

Po této zkušenosti se nabízí otázka, zdali by vstup Chorvatska neměl být o několik let odložen a naopak přibližování dalších zemí regionu urychleno tak, aby celá skupina zemí vstoupila do Unie najednou. Pokud ke vstupu samotného Chorvatska přesto dojde, je vysoce pravděpodobné, že z výše zmíněného důvodu ztratí Chorvatsko

i přes své členství možnost vetovat vyjednávání či vstup ostatních zemí bývalé Jugoslávie.

5. PRŮBĚH ČESKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ V OBDOBÍ LEDEN-BŘEZEN 2009

Přestože každá předsednická země si připraví určitou agendu, kterou chce během svého půlroku prosazovat, je většinou konfrontována i s neočekávanými událostmi, které nesnesou odkladu. Musí se okamžitě řešit či na ně reagovat, a to často i na úkor vlastních priorit. Tak tomu bylo například i během belgického předsednictví v druhé polovině roku 2001. To mělo sice za cíl co nejvíce pokročit v přípravě EU na rozšíření, bylo však konfrontováno s teroristickými útoky na New York a Washington v září 2001. I přesto byla Belgie schopna alespoň částečně posunout agendu rozšíření díky přijetí tzv. Laakenské deklarace, v níž bylo rozhodnuto rozšířit EU o deset nových zemí v roce 2004 a cestovní mapa k dokončení vstupních rozhovorů v roce 2002.

5. 1 Problematické zahájení předsednictví

Začátek českého předsednictví byl poznamenán třemi událostmi, částečně zděděnými po francouzském předsednictví, na které však to české muselo okamžitě reagovat a řešit je. První byla eskalace konfliktu mezi Izraelem a Palestinou. Ministr zahraničí Schwarzenberg několikrát odcestovat do Izraele v čele mise EU hledat řešení eskalující krize.⁸³

Druhý problém, dotýkající se běžného života občanů EU (a nejen jich) mnohem více, byla plynová krize, která vypukla na konci roku 2008 mezi Ruskem a Ukrajinou, avšak eskalovala až na začátku nového roku. Rusko odmítlo dodávat plyn plynovody, vedoucími přes území Ukrajiny s odůvodněním, že Ukrajina má vůči Rusku neuhrazený dluh právě za odebraný plyn a po zastavení dalších dodávek pak nelegálně odčerpává plyn určený pro EU. Tento problém se rovněž dlouhou dobu

---

⁸³ *Boje v Gaze pokračují i přes diplomatické úsilí EU.* In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/boje-v-gaze-pokracuji-i-pres-diplomaticke-usili-eu-005459> (10. 3. 2009)

českému předsednictví nedařilo řešit, především díky neústupnosti obou stran konfliktu. Tak se některé státy Unie (Bulharsko, Řecko, Maďarsko) či některé západobalkánské státy (Bosna a Hercegovina, Makedonie, Srbsko) ocitly zcela bez zásob plynu, a to zrovna v době, kdy ve většině Evropy propuklo velice chladné počasí.⁸⁴ Přestože se nakonec povedlo tuto krizi zdárně vyřešit⁸⁵ (alespoň prozatím), Evropa byla plně konfrontována se svojí energetickou závislostí na Rusku a potřebě hledat i jiné surovinové zdroje.

Třetím a dosud trvajícím problémem, je hluboká hospodářská krize, jež navázala na krizi finanční, jenž vypukla v druhé polovině roku 2008. Dosud rostoucí evropské ekonomiky se propadají do recese, politici si příliš neví rady s možným řešením. Některé členské státy se tradičně uchylují k ochranářským praktikám – jako například Francie, jiné naopak volají po investicích do problematických odvětví. Některé členské státy – jedná se především o Lotyšsko a Maďarsko, se ocitly na pokraji bankrotu a požádaly o podporu ostatní státy Unie a MMF. Díky poklesu kurzu jejich měn vůči euru se neocitly na pokraji bankrotu pouze tyto země, ale i jejich silně v zahraničních měnách zadlužené obyvatelstvo, které upadá do absolutní neschopnosti splácet své úvěry a hypotéky. Vzrostlo proto volání některých členů mimo eurozónu po změkčení pravidel pro jejich urychlený vstup do EMU, což by pomohlo ochránit jejich ekonomiky proti měnovým turbulencím.

Tato finanční krize se pochopitelně nevyhýbá ani kandidátským zemím. Jednou z nich je Srbsko, které bylo nuceno vyjednávat o půjčce s Mezinárodním měnovým fondem, k překlenutí současné hospodářské

---

⁸⁴ *Z východu už neproudí do Evropy žádný plyn.* In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/ceske-predsednictvi/clanek/plynovody-z-vychodu-zcela-vyschly-005466> (10. 3. 2009)

⁸⁵ *Rusové a Ukrajinci se dohodli, teď snad už doopravdy.* In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/rusove-a-ukrajinci-se-dohodli-ted-snad-uz-dopravdy-005512> (10. 3. 2009)

krize. MMF souhlasil s poskytnutím úvěru tři miliardy eur na období dvou let.⁸⁶

Za této situace bude prosazování dalšího rozšíření současné Evropské unie podstatně obtížnější než v obdobích stabilního ekonomického růstu. Tomu napovídá i vyjádření německé kancléřky Merkelové, která se vyslovila pro pauzu v rozšiřování, dokud nedojde přijetí Lisabonské smlouvy a členské státy se dle ní nenaučí fungovat.⁸⁷

5. 2 Slovinsko-chorvatský pohraniční spor

Slovinsko i Chorvatsko se odtrhly od bývalé Jugoslávie v lednu 1991. Ze Slovinska se jugoslávská armáda ovládaná Srby po několika dnech stáhla a Slovinsko, jako nejvyspělejší část bývalé Jugoslávie bez větších národnostních menšin, se postupně zařadilo po bok států střední Evropy, s nimiž rovněž vstoupilo do EU (a se Slovenskem i do NATO) v roce 2004. Naopak z Chorvatska se srbské jednotky nestáhly a vypukla krvavá válka, což způsobilo významné zaostávání v přibližování nejen ve srovnání s rozvinutějším Slovinskem, ale rovněž i chudšími Rumunskem a Bulharskem.

Hraniční spor mezi oběma zeměmi se týká především několika kilometrů Jaderského moře, na který si obě země činí nárok dle historických faktů, a jenž jsou zvláště pro Slovinsko velice důležité především kvůli přístupu do mezinárodních vod. Slovinské pobřeží je na rozdíl od toho chorvatského velice krátké, jeho část byla navíc po druhé světové válce předána Itálii – jedná se o okolí města Terst, kde Itálie kontroluje tenký pruh pobřeží okolo slovinského území. Zajímavé zde je pohlížet na tento spor z pohledu členu EU a kandidáta na členství. Dokud se Slovinsko nestalo členem EU, i přes existenci problému se situace nikdy natolik nevyhrotila. Avšak vstupem do Unie získalo

---

⁸⁶ *IMF Conditions New Serbia Loan*. In: *BalkanInSight.com*, <http://www.balkaninsight.com/en/main/news/17700/> (26. 3. 2009)

⁸⁷ *Německo a další chtějí zbrzdit rozšiřování Unie*. In: *Euroskop.cz*, <http://www.euroskop.cz/38/11346/clanek/nemecko-a-dalsi-chteji-zbrzdit-rozsirovani-unie/> (28. 3. 2009)

Slovinsko právo veta pro jakékoliv další rozšíření, významně mu tak narostl vyděračský potenciál, tak jak to popisuje Moravcsikova teorie.

Slovinsko během francouzského předsednictví zablokovalo projednávání devíti kapitol, tudíž Chorvatsko má i přes své ambice dosud uzavřeno pouze čtyři kapitoly z dvaceti pěti. Navíc Slovinsko pohrozilo, že vyhlásí referendum o chorvatském vstupu do Unie, pokud mu země neustoupí a neuzná jeho územní nároky, což by se de facto rovnalo vetování chorvatského členství díky antichorvatským náladám v zemi.⁸⁸ Česká republika aktivně podporuje vstup Chorvatska do Unie, avšak podle slov ministra zahraničí Karla Schwarzenberga Česko nehodlá zasahovat do tohoto „bilaterálního problému“.⁸⁹ Praha podpoří řešení, které navrhne Evropská komise, dodal. Ta v lednu ústy evropského komisaře pro rozšíření Oliho Rehna navrhla, aby laureát Nobelovy ceny za mír a bývalý finský prezident Martti Ahtisaari hrál roli rozhodčího sporu.⁹⁰ Nejbližší možný posun v této otázce je možné očekávat na během dubna.

---

⁸⁸ *Slovinsko chce vypsat referendum o členství Chorvatska v EU.* In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/slovinsko-chce-vypsat-referendum-o-clenstvi-chorvatska-v-eu-005472> (10. 3. 2009)

⁸⁹ *Schwarzenberg: Slovinsko a Chorvatsko si hraniční spor musejí vyřešit sami.* In: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/z_medii/schwarzenberg_slovinsko_a_chorvatsko_si.html (10. 3. 2009)

⁹⁰ *Chorvatsko uvítalo pomoc EU při řešení sporu se Slovinskem.* In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/chorvatsko-uvitalo-pomoc-eu-pri-reseni-sporu-se-slovinskem-005715> (10. 3. 2009)

5. 3 Rozšíření bylo úspěchem a bude pokračovat

Druhého března se v Praze konala konference Rozšíření EU – pět let poté. Na ní vystoupili například předseda české vlády Mirek Topolánek.⁹¹

Podle Topolánka bylo rozšíření EU obrovským úspěchem, a to jak morálním, tak i politickým a ekonomickým. Vyslovil se pro pokračování procesu rozšíření, bez přehnaných obav z historických a kulturních odlišností a také proti kladení jakýchkoliv nových překážek kandidátským zemím, kromě Kodaňských kritérií, která se ukázala jako tvrdá, ale účinná a spravedlivá. Zdůraznil závazek současné Unie přijmout kandidátské země, přestože se jedná o důležité politické rozhodnutí, které chce stejně jako dříve Dánsko prosadit.

Projev předsedy evropské exekutivy José Manuela Barrosu⁹² se nesl v podobném duchu. I on označil rozšíření za velký úspěch a vyzval k pokračování tohoto procesu.

Vicepremiér Vondra odkazoval na čerstvě vypracovanou zprávu EK o dopadech rozšíření na Unii. Podle této zprávy rozšíření přispělo růstu ekonomik starých členských států v průměru ročně o 0,5 procentních bodů hrubého domácího produktu. Mezi novými členskými státy byl přírůstek HDP v průměru 1,75 procentních bodů ročně. Data z Eurostatu ukázala, že po rozšíření vzrostl například vývoz z patnáctky původních členů do nových členských států o 121,17 miliard eur na 268,93 miliard v roce 2008. Tato zpráva rovněž vyvrátila zvláště v původní EU rozšířený názor, že byla zaplavena přistěhovalci z nově

---

⁹¹ *Projev premiéra Mirka Topolánka na konferenci „Rozšíření EU - 5 let poté“ 2. 3. 2009.* In: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/vyznamne-projevy/projev-premiera-mirka-topolanka-na-konferenci--8222;rozsireni-eu---5-let-pote-8220;-2--3--2009-54342/> (10. 3. 2009)

⁹² *J. M. Barroso: Rozšíření EU pomohlo zvýšit prestiž EU ve světě.* In: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/j--m--barroso:-rozsireni-eu-pomohlo-zvysit-prestiz-eu-ve-svete-54383/> (10. 3. 2009)

přistoupivších zemí. Podle ní je téměř ve všech členských státech počet nových přistěhovalců ze zemí mimo Unii větší, než počet nově přichozích osob z ostatních členských států. Jedinou výjimkou jsou Irsko (početná komunita Poláků) a Lucembursko (silné portugalské zastoupení). Navíc, ve většině členských států je přírůstek osob z původní patnáctky větší, než přírůstek z členských států, které přistoupily v letech 2004/2007..

Po této konferenci se premiér vydal na zahraniční návštěvu dvou balkánských zemí – Makedonie a Černé Hory. V Makedonii ujistil prezidenta Gruevskeho plnou českou podporou pro členství země nejen v EU, ale i NATO. Vyjádřil přesvědčení, že pokud proběhnou březnové prezidentské a parlamentní volby zcela dle mezinárodních standardů, jednání o vstupu budou zahájena nejpozději prvního ledna roku 2010.⁹³

Při návštěvě Černé Hory Topolánek rovněž podpořil kandidaturu země na členství v Unii, kterou oficiálně podala již během francouzského předsednictví.⁹⁴ Všeobecně panuje v EU přesvědčení, že tento krok může vyvolat řetězovou reakci a o členství by mohly brzo požádat i zbývající země západního Balkánu, jak to například naznačila schůzka vicepremiéra Vondry se svým srbským protějškem Božidarem Djelićem koncem ledna. Ten oznámil záměr srbské vlády podat přihlášku ke vstupu ještě během českého předsednictví. Také uvedl, že země bude technicky na členství připravena již v roce 2012.⁹⁵

Ve dnech dvacátého sedmého a dvacátého osmého března se konalo neformální zasedání Rady pro všeobecné záležitosti a vnější

---

⁹³ *Premiér Mirek Topolánek podpořil vstup Makedonie do EU.* In: EurActiv, <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/premier-mirek-topolánek-podporil-vstup-makedonie-do-eu-005719> (10. 3. 2009)

⁹⁴ *Předsednictví podporuje přístup Černé Hory do euroatlantických struktur.* In: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/predsednictvi-podporuje-pristup-cerne-hory-do-euroatlantickych-struktur-54696/> (20. 3. 2009)

⁹⁵ *Srbsko požádá o členství v EU během českého předsednictví.* In: Euroskop.cz, <http://www.euroskop.cz/38/10414/clanek/srbsko-pozada-o-clenstvi-v-eu-behem-ceskeho-predsednictvi/> (10. 3. 2009)

vztahy v Hluboké nad Vltavou, za účasti ministrů kandidátských zemí, Vysokého představitele pro SZBP Javiéra Solany, komisaře pro rozšíření Oliho Rehna. Setkání se zúčastnili také zvláštní zástupce EU v Kosovu, vysoký představitel/zvláštní zástupce EU v Bosně a Hercegovině, vedoucí delegace/zvláštní zástupce EU v Bývalé jugoslávské republice Makedonii, vedoucí představitel mise OSN v Kosovu, zvláštní zástupce generálního tajemníka OSN v Kosovu a generální tajemník Regionální rady pro spolupráci.⁹⁶ Od tohoto setkání si kandidátské země mnoho slibovaly, například Chorvatsko očekávalo tlak na odblokování svých vstupních rozhovorů a jejich okamžité pokračování. Jakýkoliv posun v této otázce však byl odložen na duben. Celé prohlášení českého předsednictví, zveřejněné na jeho oficiálních stránkách, se opět omezilo na všeobecné fráze o podpoře rozšíření jako cíli vzájemného úsilí. V otázce víz bylo konstatováno, že „jakmile budou splněna kritéria stanovená v plánech na liberalizaci víz, měl by být zřízen bezvízový režim se všemi zeměmi Západního Balkánu.“⁹⁷ Český ministr zahraničí Schwarzenberg na závěr naznačil, že by do konce roku mohlo dojít ke změně.⁹⁸

Pokrok nenastal ani v otázce černohorské žádosti o členství. Tu sice oficiálně podal černohorský prezident již na konci francouzského předsednictví, avšak dosud Rada blokuje její předání Komisi, která by vypracovala zprávu o stavu země a vydala doporučení o vhodnosti zahájení vstupních rozhovorů.

---

⁹⁶ *Prohlášení předsednictví v Radě EU Západní Balkán – udržme tempo procesu integrace, Hluboká nad Vltavou.* In: http://www.eu2009.cz/en/news-and-documents/news/*kopie-1:-eu-presidency-statement-14120/ (28. 3. 2009)

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ *Státníci na Hluboké řešili, jak pomoci Balkánu do EU.* In: Aktualne.cz, <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=633224>(28. 3. 2009)

ZÁVĚR

Česká republika si jako motto svého předsednictví zvolila „Evropa bez bariér.“ A to nejen bez bariér a překážek mezi samotnými členskými státy, ale rovněž mezi Evropskou unií a okolním světem.

Jako jednu ze svých priorit si zvolila pokročit v rozšíření Unie na západní Balkán do regionu, který byl v devadesátých letech postižen ničivými „občanskými“ válkami. Ty z jedné z nejnávratnějších částí komunistického bloku udělaly nejchudší kout Evropy, a to i ve srovnání s novými členskými státy, jejichž ekonomická úroveň je oproti původní EU15 poměrně nízká.

V druhé kapitole jsme se zabývali jednotlivými západobalkánskými zeměmi, stavem jejich aktuálního postupu na cestě ke členství v EU. Dle dostupných údajů, které nabízí oficiální stránky Evropské komise vyplývá, že přestože s výjimkou Kosova všechny země regionu uzavřely Stabilizační a asociační dohody, plně byly ratifikovány a vstoupily v platnost pouze v případě Chorvatska a Makedonie. Ty také již získaly oficiální status „kandidátské země“. Ten však není nijak významný, jak jsme si uvedli na příkladu Makedonie, jejíž pozice se nijak významně neliší od ostatních „čekatelů.“ Navíc bez plné ratifikace a uplatňování těchto smluv je prozatím zisk statutu kandidáta a začátek vyjednávání o vstupu pro ostatní země vyloučen. Dalším problémem, který stojí v cestě balkánskému rozšíření, je neexistence právního rámce, který neumožňuje další expanzi Unie. Dosud platná smlouva z Nice, jež byla přijata především za účelem provedení východního rozšíření totiž umožňuje maximální počet 27 členských zemí. Dokud tato smlouva nebude nahrazena, či novelizována, je rovněž další rozšíření nemožné. Mimo jiné připravit EU na další rozšíření je cílem Lisabonské smlouvy, která po odmítnutí v irském referendu v roce 2008 dosud nebyla ratifikována.

Unie rovněž čelí určité únavě z rozšíření a jak jsme si uvedli ve čtvrté kapitole, obyvatelstvo většiny členských zemí EU další expanzi bloku nepodporuje. Bude tedy obtížné změnit veřejné mínění ve

prospěch rozšíření, zvláště v obtížných ekonomických podmínkách probíhající finanční krize.

Ve třetí kapitole jsme se pokusili ověřit první hypotézu, dle které *„v zájmu České republiky je co největší postup v přípravě na další rozšíření EU, konkrétně o státy západního Balkánu, během jejího předsednictví v roce 2009.“* Prokázali jsme významný ekonomický potenciál, který tento region pro české podnikatelské subjekty má, včetně příkladů možných obchodních příležitostí. Přestože u studovaných zemí kromě Černé Hory má Česko pozitivní obchodní bilanci, vzájemná obchodní výměna prozatím zůstává na velice nízké úrovni, například ve srovnání se státy Visegrádu. Také jsme se zabývali otázkami politickými a bezpečnostně strategickými, které by před ČR takové rozšíření stavělo. Dokázali jsme si, že pozitiva takového kroku dalece převyšují případná rizika, která by navíc v případě nerozšíření a izolace regionu dále narůstala. *Tato hypotéza se tedy potvrdila.*

V poslední části této práce se práce soustředila na probíhající české předsednictví, se zaměřením na agendu balkánského rozšíření. Stanovili jsme druhou hypotézu, která zněla *„Česká republika je úspěšná v prosazování své priority pokročit v procesu rozšíření EU, konkrétně o státy západního Balkánu, během svého předsednictví v roce 2009.“* Zde jsme se zabývali aktivitami předsednictví v období od ledna do března, s ohledem na zahraniční cesty premiéra, ministra zahraničí a vicepremiéra pro evropské záležitosti, jejich vyjádření ve prospěch či proti další expanzi Unie, či konkrétní aktivity na tomto poli. Pro stanovení úspěšnosti českého předsednictví jsme si určili tři oblasti, kde by mohlo být dosaženo významnějšího pokroku. Jednalo se o:

- a) pomoci nalézt kompromis v chorvatsko-slovinském pohraničním sporu a odblokovat tak chorvatské vstupní rozhovory,
- b) prosadit zrušení vízové povinnosti pro občany států západního Balkánu či alespoň prosadit závazek EU pro časový rámec, kdy se tak stane
- c) prosadit zahájení vstupních rozhovorů s Makedonií

Začátek českého předsednictví byl poměrně složitý s ohledem na probíhající palestinsko-izraelský konflikt, plynovou krizi a finančně-hospodářskou krizi, která se již plně projevila i v Evropě, a které čeští představitelé museli urgentně řešit. Přesto prozatím české předsednictví kromě verbální podpory nedokázalo přijít s vlastní iniciativou v žádné ze sledovaných obalstí, která by projektu balkánského rozšíření dala novou dynamiku, stejně jako to udělalo dánské předsednictví v roce 1993 prosazením kodaňských kritérií, která jsou platná i pro současné kandidátské a „potenciální“ kandidátské země. Evropská unie již v minulosti opakovaně zdůraznila evropskou perspektivu pro státy západního Balkánu i svůj závazek tento proces dokončit. Chybí však jasně stanovený „jízdni řád“, který by za pomoci „metody cukru a biče“ kandidátským státům přesně stanovil nezbytné reformy a výhody, kterých se jim za odměnu dostane. Jak tvrdí profesorka Vachoutová, a autor této práce se s ní zcela ztotožňuje, přístup Unie k západobalkánským státům bude muset být zcela jiný než by k dnes již členských zemím ze střední a východní Evropy. České předsednictví samozřejmě je dosud pouze na konci první poloviny. Dosud však nebylo schopno tuto svoji prioritu výrazně prosadit, kromě verbální podpory některých představitelů vlády. *Druhá hypotéza se tedy nepotvrdila.*

Je zřejmé, že v současnosti prosadit pokrok v agendě rozšíření je podstatně složitější, než bylo v období hospodářské prosperity a v případě rozvinutějších kandidátských zemí. Avšak Unie by tu neměla zapomínat na několik důležitých bodů. Předně, snad s výjimkou Chorvatska, nebudou tyto státy schopny splnit vstupní kritéria dříve než v časovém horizontu minimálně pěti až deseti let. Jedná se tedy až o období druhé poloviny příští dekády. Přesto by se členské státy měly snažit podpořit reformní úsilí kandidátských zemí již dnes konkrétním zlepšením jejich pozic, tedy například urychleným zrušením veškeré vízové povinnosti pro občany z těchto zemí, stejně jako zrušit omezení pro přístup jejich produktů na trh Unie. Umělá ochranná opatření jsou tu zcela zbytečná.

EU a především její politici a občané by si měli uvědomit jeden velice důležitý fakt. Západobalkánský region je dosud sice poměrně

nestabilní, jeho zapojení do „bohaté Unie“ se tedy může jevit komplikované a poměrně drahé. Přestože tento proces alespoň zpočátku bezpochyby komplikovaný bude pro všechny zúčastněné strany, jak kandidátské, tak členské státy, proces balkánského rozšíření bude podstatně snazší a mnohonásobně levnější než by bylo řešení dalšího vojenského konfliktu na území bývalé Jugoslávie, se všemi dalšími negativními jevy, které by přineslo.

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

Albánie chce podat přihlášku do EU do konce června. In:

<http://www.euroskop.cz/38/11116/clanek/albanie-chce-podat-prihlasku-do-eu-do-konce-cervna> (10. 3. 2009)

BANCROFT, Ian: *Welcoming the Balkans In its new EU presidency, the Czech Republic must rescue plans for the accession of the western Balkans.* In: Guardian.co.uk,

<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/jan/21/eu-czech-balkans> (28. 3. 2009)

BENGTSSON, Rikard a kol.: *Silencer or Amplifier? The European Union Presidency and the Nordic Countries.* Scandinavian Political Studies, 27, 2004, č. 3, s. 311-334.

Boje v Gaze pokračují i přes diplomatické úsilí EU. In: EurActiv.cz,

<http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/boje-v-gaze-pokracuji-i-pres-diplomaticke-usili-eu-005459> (10. 3. 2009)

Bývalá jugoslávská republika Makedonie – Former Yugoslav Republic of Macedonia. Členské státy Valné shromáždění. In:

<http://www.osn.cz/system-osn/clenske-staty/?i=199> (10. 3. 2009)

CABADA, Ladislav - MRAVINAČ, Michal: *Integration with the European Union. Accession, Association and Neighbourhood Policy.* Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2008.

CIHELKOVÁ, Eva a kol.: *Pozice nových členských zemí v Evropské unii.* Praha, Katedra světové ekonomiky 2006.

Česko a západní Balkán. In:
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rijen-2008/cesko-a-zapadni-balkan/1001752/50609/>.

DOČKAL, Vít a kol. (eds): *Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky.* Brno, Masarykova univerzita 2006.

EU regionally relevant activities in the Western Balkans 2008/09. In:
Europa.eu, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/highlight/eu_regional_wester_balkans_2008-2009_en.pdf
(10. 3. 2009)

EUROBAROMETER 69 5. THE EUROPEAN UNION TODAY AND TOMORROW. In: Europa.eu, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb69/eb69_part3_en.pdf (10. 3. 2009)

European Commission Enlargement. What's New. In: Europa.eu,
http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/whatsnew/index_en.htm
(10. 3. 2009)

FERREIRA-PEREIRA, Laura C.: *Portugal and the 2007 EU Presidency: A Case of Constructive Bridge-Building.* *Journal of Common Market Studies*, č. 46, 2008, s. 61-70.

FIALA, Petr a PITROVÁ – Markéta: *Evropská unie.* Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2003.

FIALA, Petr: *Evropský mezičas. Nové otázky evropské integrace.* Brno, Baristal & Principal 2007.

HAD, Miloslav a kol.: *Česká republika v Evropské unii. Členství, přínosy, výzvy*. Praha, Linde Praha 2006.

Hlasy v Bruselu: Nechte Francii dál předsedat místo Česka. In: http://domaci.ihned.cz/c3-29281420-002000_d-hlasy-v-bruselu-nechte-francii-dal-predsdat-misto-ceska (10. 3. 2009)

HŘÍCH, Jan: *Česká republika jako zahraniční investor*. Mezinárodní politika, XXXII., 2008, č. 2, s. 12-16.

CHMAITILLIOVÁ, Dina - MACH, Petr (eds): *Budoucnost Evropské unie*. Praha, Centrum pro ekonomiku a politiku 2007.

Chorvatsko není zralé pro EU, tvrdí nizozemský ministr. In: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/clanek.phtml?id=624041> (10. 3. 2009)

Chorvatsko uvítalo pomoc EU při řešení sporu se Slovinskem. In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/chorvatsko-uvitalo-pomoc-eu-pri-reseni-sporu-se-slovinskem-005715> (10. 3. 2009)

IMF Conditions New Serbia Loan. In: BalkanInSight.com, <http://www.balkaninsight.com/en/main/news/17700/> (26. 3. 2009)

Island a vstup do Unie? Zřejmě v rekordním čase. In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/island-a-vstup-do-unie-zrejme-v-rekordnim-case-005563> (10. 3. 2009)

J. M. Barroso: Rozšíření EU pomohlo zvýšit prestiž EU ve světě. In: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/j--m--barroso:-rozsireni-eu-pomohlo-zvysit-prestiz-eu-ve-svete-54383/> (10. 3. 2009)

KARLAS, Jan a kol.: *Jak předsedat Evropské unii? Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha, Ústav mezinárodních vztahů 2008.

KASUM, Damir: *Politický systém podaytonské Bosny a Hercegoviny*. Mezinárodní politika, XXIX., 2005, č. 11, s. 12-15.

KASUM, Damir: *Vztahy Bosny a Hercegoviny a Evropské unie*. Mezinárodní politika, XXX., 2006, č. 11, s. 13-14.

KAVALSKI, Emilian: *The Western Balkans and the EU: The Probable Dream of Membership*. South-East Europe Review, 2003, č. 1, s. 197-212.

Komise: Chorvatsko stále nemůže zahájit přístupové rozhovory. In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/komise-chorvatsko-stle-neme-zahjit-pstupov-rozhovory> (10. 3. 2009)

KRATOCHVÍL, Petr: *Teorie evropské integrace*. Praha, Portál 2008.

LEONARD, Dick: *Guide to the European Union. The definitive guide to all aspects of the EU (Ninth Edition)*. London, The Economist 1998.

Macedonia holds peaceful elections. In: EuObserver.com, <http://euobserver.com/9/27828> (28. 3. 2009)

Macedonia Respects Greece's Identity. In: BalkanInSight.com, <http://balkaninsight.com/en/main/news/17682/> (28. 3. 2009)

Makedonie (FYROM). In: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/makedonie_fyrom/index.html (10. 3. 2009)

MARKS, Gary a kol.: *Governance in the European Union*. London, Sage 1996.

MEPs urge EU to decide on Macedonia accession talks. In: EuObserver, <http://euobserver.com/9/27765> (10. 3. 2009)

Měsíčník EU aktualit. Březen. In: CeskaSportelna, http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/Mesicnik_2009_03.pdf (10. 3. 2009)

MORAVCSIK, Andrew - VACHUDOVA, Milada Anna: *National Interest, State Power, and EU Enlargement*. *East European Politics and Societies*, 17, 2003, č. 1, s. 42-57.

MORAVCSIK, Andrew: *Federalism in the European Union: Rhetoric and Reality*. 2000.

MORAVCSIK, Andrew: *Liberal Intergovernmentalism and Integration: A Rejoinder*. *Journal of Common Market Studies*, 33, 1995, č. 4, 611-628.

MORAVCSIK, Andrew: *Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach*. *Journal of Common Market Studies*. 31, 1993, č. 4, s. 473-524.

MORAVCSIK, Andrew: *The Choice for Europe. Social Purpose & State Power from Messina to Maastricht*. Ithaca, New York, Cornell University Press 1998.

MORAVCSIK, Andrew: *What Can We Learn from the Collapse of the European Constitutional Project?* *Politische Vierteljahresschrift*, 47, 2006, č. 2, s. 219-241.

Nástroj předvstupní pomoci (IPA). In:
<http://www.euroskop.cz/8635/sekce/predvstupni-pomoc---ipa>
(10. 3. 2009)

NEKVAPIL, Václav (ed.): *Budoucnost evropské unie a zelená politika*. Praha, Heinrich Böll Stiftung 2007.

Německo a další chtějí zbrzdit rozšiřování Unie. In: Euroskop.cz,
<http://www.euroskop.cz/38/11346/clanek/nemecko-a-dalsi-chteji-zbrzdit-rozsirovani-unie/> (28. 3. 2009)

News about Croatia. In:
http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/whatsnew/croatia_en.htm
(10. 3. 2009)

Nezávislost Kosova uznaly Černá Hora a Makedonie. In: EurActiv.cz,
<http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/nezavislost-kosova-uznaly-cerna-hora-a-makedonie> (10. 3. 2009)

NOŽIČKA, Miroslav. *Bosna a Hercegovina: Symbióza zločinu, podnikání a politiky*. Mezinárodní politika, XXIX., 2005, č. 11, s. 28-29.

Obchodní a ekonomická spolupráce Albánie s ČR. In:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/albanie/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. In:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bosna_a_hercegovina/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

Obchodní a ekonomická spolupráce Chorvatska s ČR. In:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/chorvatsko/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

Obchodní a ekonomická a obchodní spolupráce Makedonie s ČR. In:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/makedonie_fyrom/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

Obchodní a ekonomická spolupráce Srbska s ČR. In:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/srbsko/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html (10. 3. 2009)

Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. In:
<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chorvatsko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1001165/> (10. 3. 2009)

Perspektivy české spolupráce na západním Balkánu. In:
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statni-podpora-exportu/ceska-spoluprace-zapadni-balkan/1000485/48651/> (10. 3. 2009)

PITROVÁ, Markéta - KANIOK, Petr: *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma.* Mezinárodní vztahy, 40, 2005, č. 3, s. 5–23.

Population in Europe 2007: first results. In: Europa.eu,
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-081/EN/KS-SF-08-081-EN.PDF (10. 3. 2009)

Pracovní program českého předsednictví. In:
<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=6225&down=yes> (10. 3. 2009)

Premiér Mirek Topolánek podpořil vstup Makedonie do EU. In: EurActiv, <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/premier-mirek-topolane-podporil-vstup-makedonie-do-eu-005719> (10. 3. 2009)

Presidency of the European Union. Portugal 2007. In: http://www.eu2007.pt/ue/ven/reunioes_eventos/reunioesinstitucionais/priorbx.htm (10. 3. 2009)

Proces stabilizace a přidružení. In: http://ec.europa.eu/enlargement/enlargement_process/accession_process/how_does_a_country_join_the_eu/sap/index_cs.htm (10. 3. 2009)

Prohlášení předsednictví v Radě EU Západní Balkán – udržme tempo procesu integrace, Hluboká nad Vltavou. In: http://www.eu2009.cz/en/news-and-documents/news/*kopie-1:-eu-presidency-statement-14120/ (28. 3. 2009)

Projev premiéra Mirka Topolánka na konferenci „Rozšíření EU - 5 let poté“ 2. 3. 2009. In: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/vyznamne-projevy/projev-premiera-mirka-topolanka-na-konferenci--8222;rozsireni-eu---5-let-pote-8220;-2--3--2009-54342/> (10. 3. 2009)

Předsednictví podporuje přístup Černé Hory do euroatlantických struktur. In: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/predsednictvi-podporuje-pristup-cerne-hory-do-euroatlanticky-struktur-54696/> (20. 3. 2009)

Referenční listina SOR. In: <http://www.sor.cz/site/referencni-listina> (10. 3. 2009)

RICHTER, Solveig - RELJIĆ, Dušan: *Credibility and Compliance. The EU's Common Foreign and Security Policy Risks Forfeiting its Leverage in the Western Balkans*. Berlin, Stiftung Wissenschaft und Politik 2008.

ROSŮLEK, Přemysl. 2005. *Chorvatsko na cestě k postnacionalismu*. Mezinárodní politika, XXIX., 2005, č. 11, s. 25-27.

Rozpočet EU na rok 2009. In: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/rozpocet_eu_44899.html (10. 3. 2009)

RUGGIE, John G.: *Territoriality and Beyond: Problematizing Modernity in International Relations*. *International Organizations*, 47, 1993, č. 1.

Rusové a Ukrajinci se dohodli, teď snad už doopravdy. In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/rusove-a-ukrajinci-se-dohodli-ted-snad-uz-doopravdy-005512> (10. 3. 2009)

Schwarzenberg: Priorita předsednictví je integrace Balkánu. In: *ČeskeNoviny.cz*, http://www.ceskenoviny.cz/news/index_view.php?id=352346.

Schwarzenberg: Slovinsko a Chorvatsko si hraniční spor musejí vyřešit sami. In: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/z_medii/schwarzenberg_slovinsko_a_chorvatsko_si.html (10. 3. 2009)

Slovinsko chce vypsát referendum o členství Chorvatska v EU. In: EurActiv.cz, <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/slovinsko-chce-vypsati-referendum-o-clenstvi-chorvatska-v-eu-005472> (10. 3. 2009)

SPOLJNA TRGOVINA. In: <http://www.monstat.cg.yu/menigodisnjipodaci.htm> (10. 3. 2009)

Srbsko požádá o členství v EU během českého předsednictví. In: Euroskop.cz, <http://www.euroskop.cz/38/10414/clanek/srbsko-pozada-o-clenstvi-v-eu-behem-ceskeho-predsednictvi/> (10. 3. 2009)

Státníci na Hluboké řešili, jak pomoci Balkánu do EU. In: Aktualne.cz, <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=633224> (28. 3. 2009)

ŠTĚRBA, Václav. *Evropská unie a západní Balkán. Deset let stabilizace.* Mezinárodní politika, XXIX., 2005, č. 11, s.18–21.

TALBERG, Jonas: *The Power of the Presidency: Brokerage, Efficiency and Distribution in EU Negotiations.* Journal of Common Market Studies, 42, 2004, č. 5, s. 999-1022.

TESAŘ, Filip: *EU-35: dojde k rozšíření na Balkán?* Mezinárodní politika, XXX., 2006, č. 11, s. 4-7.

TESAŘ, Filip: *Míč je na domácí polovině.* Mezinárodní politika, XXIX., 2005, č. 11, s. 4-7.

THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA 2008 PROGRESS REPORT. In: Europa.eu, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/key-documents/reports_nov_2008/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia_progress_report_en.pdf (10. 3. 2009)

THOMSON, Robert - HOSLI, Madeleine: *Who Has Power in the EU? The Commission, Council and Parliament in Legislative Decision-making.* Journal of Common Market Studies, 44, 2006, č. 2, s. 391-417.

VACHUDOVA, Milada Anna: Promoting Political Change and Economic Revitalization in the Western Balkans: The Role of the European Union, 2006.

VEBER, Václav: *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2004.

VONDRA, Alexandr: *Česká zahraniční politika: tři principy, trojí směřování a tři témata*. Mezinárodní politika, XXX., 2006, č. 11, s.17-19.

WARNTJEN, Andreas: *Steering the Union. The Impact of the EU Presidency on Legislative Activity in the Council*. Journal of Common Market Studies, 45, 2007, č. 5, s. 1135-1157.

WINCOTT, Daniel: *International Interaction and European Integration: Towards an Everyday Critique of Liberal Intergovernmentalism*. Journal of Common Market Studies, 33, 1995, č. 4, s. 597-609.

Z východu už neproudí do Evropy žádný plyn. In: EurActive.cz, <http://www.euractiv.cz/ceske-predsednictvi/clanek/plynovody-z-vychodu-zcela-vyschly-005466> (10. 3. 2009)

ZRNO, Matyáš: *Český díl odpovědnosti vůči Balkánu*. Mezinárodní politika, XXX, 2006, č. 11, s. 15–16.

PŘÍLOHY

Tabulka č.1
Výše HDP jednotlivých členských zemí

v %	Saldo veř. rozpočtů k HDP			Veřejný dluh k HDP			HDP per capita k ø EU			Cenová hladina k ø EU		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Belgie	-2,3	0,3	-0,2	92,1	88,2	84,9	121,0	119,6	118,1	106,0	106,2	105,4
Bulharsko	1,8	3,0	3,4	29,2	22,7	18,2	35,3	36,7	38,1	43,1	44,8	46,0
ČR	-3,6	-2,7	-1,6	29,7	29,4	28,7	76,5	78,5	82,0	58,4	61,5	62,6
Dánsko	5,0	4,8	4,4	36,4	30,4	26,0	126,5	125,6	122,8	139,6	139,2	136,9
Německo	-3,4	-1,6	0,0	67,8	67,6	65,0	115,0	114,0	113,2	103,7	103,3	103,2
Estonsko	1,8	3,4	2,8	4,5	4,2	3,4	62,8	68,3	72,1	64,6	66,5	71,3
Irsko	1,6	3,0	0,3	27,4	25,1	25,4	143,6	145,3	146,3	124,8	124,9	126,0
Řecko	-5,1	-2,6	-2,8	98,0	95,3	94,5	96,1	97,2	97,9	88,4	89,1	88,6
Španělsko	1,0	1,8	2,2	43,0	39,7	36,2	102,9	104,8	106,9	92,0	93,3	93,0
Francie	-2,9	-2,4	-2,7	66,4	63,6	64,2	112,3	111,8	111,3	107,4	107,3	106,7
Itálie	-4,2	-3,4	-1,9	105,8	106,5	104,0	105,1	103,2	101,4	104,0	104,1	102,9
Kypr	-2,4	-1,2	3,3	69,1	64,8	59,8	92,5	91,8	92,7	89,7	90,1	87,7
Lotyšsko	-0,4	-0,2	0,0	12,4	10,7	9,7	49,9	53,6	58,0	57,1	60,6	65,0
Litva	-0,5	-0,5	-1,2	18,6	18,2	17,3	53,1	56,1	60,3	55,1	56,6	59,7
Lucembursko	-0,1	1,3	2,9	6,1	6,6	6,8	264,0	278,9	276,4	102,7	103,2	105,1
Maďarsko	-7,8	-9,2	-5,5	61,6	65,6	66,0	64,1	64,9	63,5	63,5	60,0	65,7
Malta	-3,0	-2,5	-1,8	70,4	64,2	62,6	77,4	76,9	77,1	73,1	73,4	73,2
Nizozemí	-0,3	0,5	0,4	52,3	47,9	45,4	131,0	130,4	130,9	104,5	103,9	103,1
Rakousko	-1,5	-1,5	-0,5	63,5	61,8	59,1	128,7	127,4	128,2	101,9	101,2	100,0
Polsko	-4,3	-3,8	-2,0	47,1	47,6	45,2	51,2	52,4	53,6	61,3	62,1	63,4
Portugalsko	-6,1	-3,9	-2,6	63,6	64,7	63,6	75,4	74,4	74,7	85,3	85,7	84,6
Rumunsko	-1,2	-2,2	-2,5	15,8	12,4	13,0	35,4	38,8	40,7	54,3	57,0	64,7
Slovinsko	-1,5	-1,2	-0,1	27,5	27,2	24,1	86,8	87,7	88,8	75,8	75,3	76,9
Slovensko	-2,8	-3,6	-2,2	34,2	30,4	29,4	60,5	63,6	68,6	55,8	58,3	63,0
Finsko	2,9	4,1	5,3	41,3	39,2	35,4	115,1	116,8	116,2	123,3	121,7	121,4
Švédsko	2,2	2,3	3,5	50,9	45,9	40,6	123,6	124,4	126,2	117,9	117,5	116,4
Velká Británie	-3,4	-2,6	-2,9	42,1	43,1	43,8	119,1	117,8	115,9	110,2	110,8	112,3
EU	-2,5	-1,4	-0,9	62,6	61,3	58,7	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

zdroj: Česká spořitelna⁹⁹

⁹⁹ Měsíčník EU aktualiz. Březen 2009. In:

http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/Mesicnik_2009_03.pdf (25. 3. 2009)

Tabulka č. 2
Populace zemí EU a ostatních zemí Evropy

Table 2: Demographic balance in 2007

REGION/COUNTRY	Population 1.1.2007	Live births	Deaths	Natural change	Net migration	Statistical adjustment	Net migration plus adjustment	Total change	Population 1.1.2008
(in brackets number of countries)	(1000)								
	A	B	C	D=B-C	E	F	G=E+F	H=D+G	I=A+H
Europe	819 365.8 ^P	9 471.8 ^P	8 730.0 ^P	741.8 ^P	2 304.6 ^P	-17.5 ^P	2 287.1 ^P	3 028.9 ^P	822 394.8 ^P
European Union (27)	495 090.3 ^P	5 266.1 ^P	4 782.3 ^P	483.8 ^P	1 943.4 ^P	-35.9 ^P	1 907.6 ^P	2 391.4 ^P	497 481.7 ^P
Eurozone (15)	319 587.8 ^P	3 308.0 ^P	2 929.5 ^P	378.5 ^P	1 613.7 ^P	-32.9 ^P	1 580.8 ^P	1 959.4 ^P	321 547.1 ^P
EU Candidate Countries (3)	76 172.4	1 425.7 ^P	537.2 ^P	888.4 ^P	6.0 ^P	0.0 ^P	6.0 ^P	894.4 ^P	77 066.8 ^P
EEA (30)	500 114.3 ^P	5 329.4 ^P	4 826.4 ^P	503.0 ^P	1 987.2 ^P	-36.0 ^P	1 951.2 ^P	2 454.2 ^P	502 568.5 ^P
EFTA (4)	12 532.7	137.8 ^P	105.1 ^P	32.6 ^P	113.1 ^P	-0.1 ^P	112.9 ^P	145.6 ^P	12 678.3 ^P
Council of Europe (46) [†]	809 651.4 ^P	9 368.2 ^P	8 597.0 ^P	771.2 ^P	2 299.9 ^P	-17.5 ^P	2 282.4 ^P	3 053.6 ^P	812 705.0 ^P
<i>EU Member States</i>									
Belgium	10 584.5	120.7	100.7	20.0	55.4	7.0	62.3	82.3	10 666.9
Bulgaria	7 679.3	75.3	113.0	-37.7	-1.4	0.0	-1.4	-39.1	7 640.2
Czech Republic	10 287.2	114.6	104.6	10.0	83.9	0.0	83.9	93.9	10 381.1
Denmark	5 447.1	64.1	55.6	8.5	23.1	-2.9	20.2	28.7	5 475.8
Germany	82 314.9	682.7 ^P	823.6 ^P	-140.9 ^P	47.8 ^P	0.0 ^P	47.8 ^P	-93.1 ^P	82 221.8 ^P
Estonia	1 342.4	15.8	17.4	-1.6	:	:	:	-1.5	1 340.9
Ireland	4 312.5 ^P	70.6 ^P	27.7 ^P	42.9 ^P	64.4 ^P	0.0 ^P	64.4 ^P	107.3 ^P	4 419.9 ^P
Greece	11 171.7 ^P	110.0 ^P	107.8 ^P	2.3 ^P	41.0 ^P	0.0 ^P	41.0 ^P	43.3 ^P	11 215.0 ^P
Spain	44 474.6	488.3 ^P	381.7 ^P	106.7 ^P	748.6 ^P	-46.6 ^P	701.9 ^P	808.6	45 283.3
France	63 392.1	816.5 ^P	526.5 ^P	290.0 ^P	71.0 ^P	0.0 ^P	71.0 ^P	361.0 ^P	63 753.1 ^P
Italy	59 131.3	563.2 ^P	570.7 ^P	-7.5 ^P	491.5 ^P	2.8 ^P	494.3 ^P	486.8 ^P	59 618.1 ^P
Cyprus	778.7	8.5 ^P	5.4 ^P	3.1 ^P	12.8 ^P	0.0 ^P	12.8 ^P	15.9 ^P	794.6 ^P
Latvia	2 281.3	23.3	33.0	-9.8	-0.6	0.0	-0.6	-10.4	2 270.9
Lithuania	3 384.9	32.3	45.6	-13.3	-5.2	0.0	-5.2	-18.5	3 366.4
Luxembourg	476.2	5.5	3.9	1.6	6.0	0.0	6.0	7.6	483.8
Hungary	10 066.2	97.6 ^P	132.8 ^P	-35.2 ^P	14.0 ^P	0.0 ^P	14.0 ^P	-21.2 ^P	10 045.0 ^P
Malta	407.8	3.9	3.1	0.8	2.0 ^P	0.0 ^P	2.0 ^P	2.8 ^P	410.6 ^P
Netherlands	16 358.0	180.9	132.9	47.9	-6.6	5.0	-1.6	46.3	16 404.3
Austria	8 298.9	76.3	74.6	1.6	32.7	-1.3	31.4	33.0	8 331.9
Poland	38 125.5	387.9	377.2	10.6	-20.5	0.0	-20.5	-9.8	38 115.6
Portugal	10 599.1 ^P	102.5 ^P	103.5 ^P	-1.0 ^P	19.5 ^P	0.0 ^P	19.5 ^P	18.5 ^P	10 617.6 ^P
Romania	21 565.1	214.7	252.0	-37.2	0.7	0.0	0.7	-36.5	21 528.6
Slovenia	2 010.4	19.6 ^P	18.3 ^P	1.4 ^P	14.1 ^P	0.0 ^P	14.1 ^P	15.5	2 025.9
Slovakia	5 393.6	54.4	53.9	0.6	6.8	0.0	6.8	7.4	5 401.0
Finland	5 277.0	58.7	49.1	9.7	13.6	0.3	13.9	23.5	5 300.5
Sweden	9 113.3	107.4	91.7	15.7	54.1	-0.1	54.0	69.7	9 182.9
United Kingdom	60 816.7 ^P	770.7 ^P	576.0 ^P	194.7 ^P	:	:	:	369.3 ^P	61 186.0 ^P
<i>EU Candidate Countries</i>									
Croatia	4 441.2	42.0 ^{PS}	53.6 ^{PS}	-11.7 ^{PS}	:	:	5.8 ^{PS}	-5.9 ^{PS}	4 435.4 ^{PS}
The former Yug. Rep. of Macedonia	2 041.9	22.7 ^P	19.6 ^P	3.1 ^P	0.1 ^P	0.0 ^P	0.1 ^P	3.2 ^P	2 045.2 ^P
Turkey	69 689.3 ^b	1 361.0	464.0	897.0	:	:	0.0 ^{s2}	897.0	70 586.3
<i>EFTA countries</i>									
Iceland	307.7	4.5 ^{PS}	1.9 ^{PS}	2.6 ^{PS}	:	:	4.0 ^{PS}	6.6 ^{PS}	314.3 ^{PS}
Liechtenstein	35.2	0.4 ^P	0.2 ^P	0.1 ^P	0.1 ^P	0.0 ^P	0.1 ^P	0.2 ^P	35.4 ^P
Norway	4 681.1	58.5	42.0	16.5	39.7	-0.1	39.5	56.0	4 737.2
Switzerland	7 508.7	74.4	61.1	13.4	69.3	0.0	69.3	82.7	7 591.4
<i>Other European countries</i>									
Albania	3 152.6	33.2	14.5	18.7	:	:	-1.2 ^s	17.4	3 170.0
Andorra	81.2	0.8	0.2	0.6	1.3	0.0	1.3	1.9	83.1
Armenia	3 223.0	40.1	26.8	13.3	-6.3	0.2	-6.1	7.1	3 230.1
Azerbaijan	8 532.7	152.0	53.7	98.3	-1.1	0.0	-1.1	97.2	8 629.9
Belarus	9 714.5	103.6	133.0	-29.4	4.7	0.0	4.7	-24.7	9 689.8
Bosnia and Herzegovina	3 844.0	33.2	33.8	-0.6	:	:	0.0 ^{s2}	-0.6	3 843.4
Georgia	4 394.7	49.3	41.2	8.1	-20.7	0.0	-20.7	-12.6	4 382.1
Moldova	3 581.1	38.0	43.1	-5.1	-3.3	0.0	-3.3	-8.4	3 572.7
Montenegro	624.9	7.8	6.0	1.9	0.7	0.0	0.7	2.6	627.5
Russian Federation	142 221.0	1 610.1 ^P	2 080.4 ^P	-470.3 ^P	239.9 ^P	18.3 ^P	258.2 ^P	-212.1 ^P	142 008.8 ^P
San Marino	30.4	0.3	0.2	0.1	0.4	0.0	0.4	0.4	30.8
Serbia	7 397.7	68.1	102.8	-34.7	:	:	11.1 ^s	-23.7 ^{PS}	7 374.0 ^{PS}
Kosovo (under UNSCR 1244)	2 126.7 ^P	33.1 ^P	6.7 ^P	26.4 ^P	:	:	0.0 ^{s2}	26.4 ^P	2 153.1 ^P
Ukraine	46 646.0	472.7	762.9	-290.2	16.8	0.0	16.8	-273.4	46 372.7

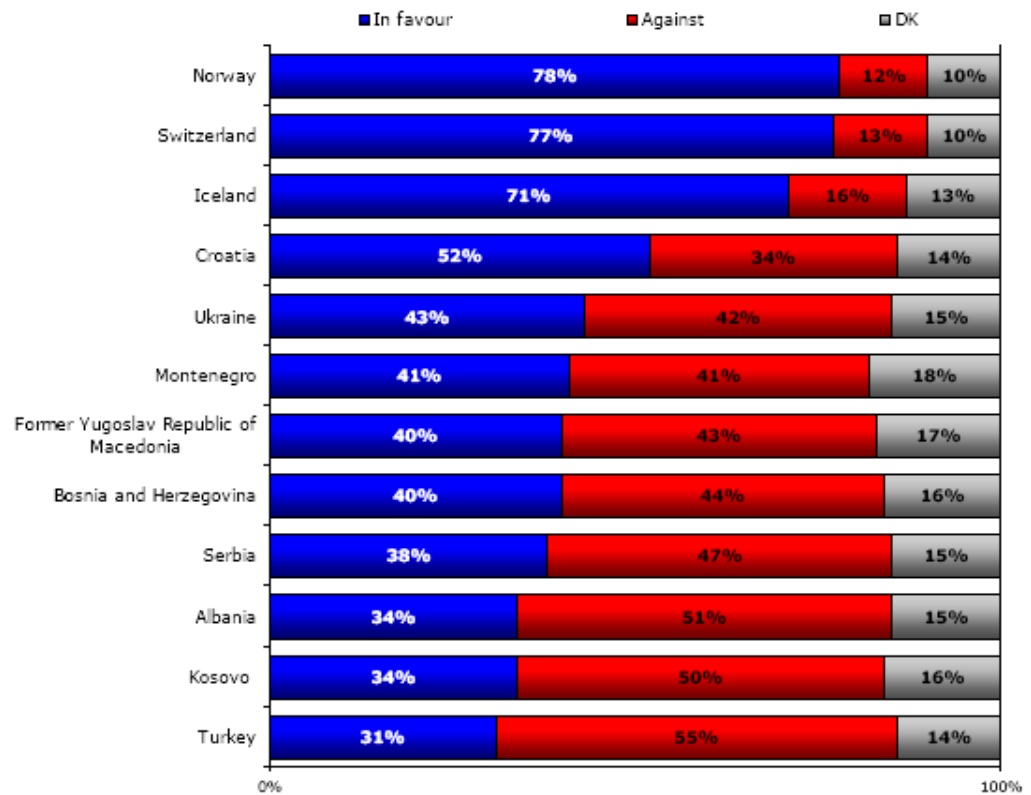
zdroj: Eurostat¹⁰⁰

¹⁰⁰ Population in Europe 2007: first results. In: Europa.eu,

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-081/EN/KS-SF-08-081-EN.PDF (25. 3. 2009)

Tabulka č. 3 Podpora členství v Unii od EU27

QA44 For each of the following countries and territories, would you be in favour or against it becoming part of the European Union in the future? %EU

zdroj: Evropská komise¹⁰¹

¹⁰¹ EUROBAROMETER 69 5. THE EUROPEAN UNION TODAY AND TOMORROW.
In: Europa.eu, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb69/eb69_part3_en.pdf
(25. 3. 2009)

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

TAJOVSKÝ, Roman: *Předsednictví České republiky v Radě Evropské unie roce 2009*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci 2009.

Tato práce se zabývá problematikou předsednictví České republiky v EU v první polovině roku 2009, se zaměřením na možnost dalšího rozšíření EU. Na úvod se soustředí na historii a význam předsednictví a rovněž na poslední portugalské a dánské předsednictví. V druhé části práce analyzuje jednu ze zvolených českých priorit, a to možnost dalšího rozšiřování EU směrem na Balkán – tzv. balkánské rozšíření. Následuje rozbor ekonomických, politických a bezpečnostních zájmů, které Česko má v oblasti Balkánu. Závěrečná část práce se zabývá průběhem českého předsednictví v lednu až březnu, s ohledem na rozšíření.

Klíčová slova: Evropská unie, Rada Evropské unie, Evropská rada, předsednictví, priority, Česká republika, 2009, rozšíření, západní Balkán.

MASTER DEGREE THESIS ABSTRACT

TAJOVSKÝ, Roman: *Czech Presidency the Council of the European Union in 2009*. Olomouc, Palacky University 2009.

This thesis is concerned with the matter of Czech presidency in the EU in the first half of 2009, with a focus on possibilities of another EU expansion. The introduction describes history and importance of EU presidency, and also it is interested in former Portugal and Danish presidencies. In the second part, it analyses one of the Czech chosen priorities – a possibility of another EU expansion towards Western Balkans, so called Balkan enlargement. An analysis of Czech economical, political and security interests in the Western Balkan region follows. The conclusion is concerned with current EU presidency, in the term of January – March, focused on enlargement issues.

Key words: European Union, Council of the European Union, European Council, presidency, Czech Republic, 2009, enlargement, Western Balkans.